

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 15. kesäkuuta 2009

Pyhäjärveläisyyden vaali – Karjalan puolustaja

N:o 6 54. vuosikerta

Suvannon seudun säätiöiden yhteismatkalla Rautu ja Metsäpirtti esittäytyivät naapureille

Suvannon seudun säätiöt jatkoivat yhteistoimintaansa tekemällä toukokuulla yhteisen matkan Karjalan kannakselle. Tällä kertaa tutustumiskohteita olivat Metsäpirtti ja Rautu. Aikaisemmillä yhteismatkoilla kohteina ovat olleet Pyhäjärvi ja Räisälä sekä Sakola ja Vuoksela. Ensi kevääksi jäi hautumaan, perehdytäänkö silloin Käkisalmeen.

Suvannon seudun säätiöt ovat viime vuosina halunneet lujittaa yhteistyötään. Yksi toimintamuoto on ollut perehtyä naapuripiiriin, että kotiseutumatoimilla osattaisiin suunnistaa myös naapurikuntien nähtävyyksille. Nyt kolmannen tehdyn yhteismatkan jälkeen hanketta on kiihdytetty jokaisen säätiön taholta: on ollut antoisaa saada tietoa lähikunnista niistä hyvin tietävien matkoppaiden johdolla. Vaikka kohteita on nähty kartoilla, on kannattanut käydä paikan päällä katsastamassa kulkuväylät – osaan pääsee perille bussilla, mutta osaan vain maastoautoilla tai kävellen.

Luontoääniä ja uudisrakentamista Metsäpirtissä

Metsäpirtin kierrosta luotsasivat **Kalevi** ja **Pirkko Hyytiä**, ja toki muitakin Metsäpirtti-tietäjiä linja-au-

tosta löytyi, ja monistenip-pu antoi lisätietoa. Hyytiä oli myös varautunut täydentämään esitystään tietokoneen avulla annettavalla infolla, mutta yhteyksiä ei saatu toimimaan.

Nähtyä tuli niin Vaske-lan koski kuin Neusaari, ja tähyiltä Taipaleen yli Koukunniemeä ja Terenttilää. Vaskelan kosken vaiheilla on paikka, josta voi lunastaa kalastuslupia, tosin mahdolliset saalislohet on annettava Ahdille takaisin.

Myös Vaskelan kylän eli **Larin Parasken** maisemissa patikoitiin ja katseltiin kylvötöiden alla olevia viljelysaukeita sekä tekeillä olevia komeita taloja. **Ilmi Pesonen** kertoi, että kylään on suunnitteilla uusi ortodoksikirkko.

Lintuharrastaja Kalevi Hyytiä kertoi lisäksi kuuluisista luontoäänistä; kevään käenkukunnan ohella alan harrastajat tunnistivat mm. satakielen ja ruiskukukan, pikkulokin ja ruohokerttusen.

Metsäpirtin kunnantalo ja kulttuuritalo todettiin sijaitsevan Viisjoen vastakkaisella puolilla kuntakeskuksessa, jossa oli myös tori, ravitsemusliikkeitä ja kauppoja tavaroita pullollaan. Viisjoessa nähtiin olevan jäljellä vanhan voimalaitoksen rakenteita.

Laatokan ”meren” keväistä kohinaa kuunneltiin

Leinijärven upeaa rantamaisemaa Raudussa esittelivät Heikki Malkamäki ja Markku Paksu, kuvassa keskellä.

ja katseltiin Vorken rannassa, jossa rohkeimmat kipaisivat uimaankin. Saaroista ja Saunasaaren aal-lonmurtajaa ei nyt päästy ikuistamaan huonokuntoisen tien takia, sinnikkäästä yrityksestä huolimatta.

Lahjoitusmaatalonpoiki-en patsaalla pysähdyttiin ja

nähtiin Metsäpirtin kirkon ja vanhan hautausmaan vaiheet, sekä uusi hautaus-maa, joka on vuokrattu Metsäpirtti Seuran hoitoon. Samoin Paukunmäki ja Jo-entakan koulun paikka kuu-luivat kierrokseen.

Matkasta lisää
SIVUILLA 8-9.

Vanha Popeda oli Raudussa edelleen liikenteessä.

Larin Parasken reliefi muistomerkissä Metsäpirtissä.

Laatokan laineet kutsuivat mm. Yrjö S. Kaasalaista ja Jukka-Pekka Mustosta.

Metsäpirtin lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkillä oli yhteislaulun aika.

15. kesäkuuta 2009

Karjalainen perinne osaksi kesänviettoa

Suomen kesä on levon, harrastusten, virkistymisen ja latautumisen aikaa. Perheiden elämää muuttaa kesän alkaessa paljon jo se, että lapsia ei tarvitse aamuisin lähettää koulutielle. Työssä käyvien vanhempien kesä on sekin alkanut, vaikka loma-aikaa siitä onkin vain osa. Eläkkeellä olevien pääjoukko siirtyy kesämökeilleen säiden lämpenemisen myötä.

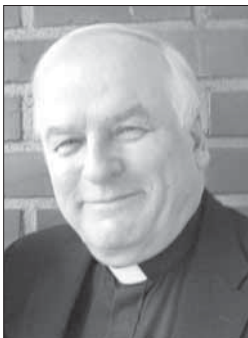
Suomen kesä on täynnä monipuolista kulttuuri-tarjontaa. Kun muutama vuosikymmen sitten kesätapahtumia oli vain joissakin kaupungeissa, niitä on nyt lähes jokaisella paikkakunnalla. On musiikkijuhlia klassisesta musiikista kansanmusiikkiin ja rockiin, on kesäteattereita, näyttelyjä, perinnepäiviä, sukuseurojen koostumisia jne.

Meidän karjalaisten tärkein vuotuinen tapahtuma on Karjalan Liiton kesäjuhla, ja meidän pyhäjärveläisten oma kihupyhämme osuu perinteiseen tapaan keskelle kesää.

Osallistuminen karjalaisten ja pyhäjärveläisten vuotuisiin juhliin on mitä suositeltavinta myös niille karjalaisille, jotka eivät muuten ole aktiivisia karjalaisessa järjestötoiminnassa. Myös nuoremmat sukupolvet voivat ehkä helpommin saada kosketuksen karjalaisiin juuriinsa, jos heidät saadaan mukaan yhteisille juhlillemme.

Moni ikääntynyt karjalainen tulisi yhteisiin juhliimme, jos heille järjestäisi vaivaton kuljetus juhlapaikalle ja huolenpito itse tilaisuudessa. Voisikohan nuorempi sukupolvi olla tässä asiassa entistä enemmän avuksi? Useimmilla parikymppisillä on nykyisin jo omat autot. Voisivatkohan nämä nuoret aloittaa tutustumisen karjalaiseen juhlaperinteeseen kuljettamalla vanhempansa tai isovanhempansa yhteisille juhlille? Näin kaksi kynnystä ylittyisi yhdellä askeleella.

JUHANI FORSBERG
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
hallituksen
varapuheenjohtaja

”Taas tavataan
Pyhäjärven rannalla”

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat
Nokialla
18.-19.7.2009

Nokiasaliin mahtuu iso yleisö

Pyhäjärvi-juhlien juhlatoimikunta ja säätiön hallitus kävi kesäkuun alussa katsastamassa juhlapaikat.

Lukion tiloissa, osoitteessa Koulutie 1, sijaitsevaan Nokiasaliin mahtuu isokin juhlayleisö, samoin koulun ruokalassa on hyvät tilat ateriointiin. Koulu antaa käyttöön myös luokkatiloja juhlapäivän eri tapahtumille.

Anna-Liisa Heikkilän vetämä toimikunta on saanut ohjelman valmiiksi ja se julkaistaan kokonaisuudessaan seuraavassa lehdessä, joka ilmestyy heinakuun alkupuolella.

Työryhmät viimeistelevät parhaillaan muita järjestelyjä. Liikenteenohjauksesta ja järjestyksenvalvonnasta vastaava **Lauri Pulakka** kertoo, että pysäköintipaikkoja juhlatilojen liepeillä on riittävästi.

Arpajaisia valmistellut **Markku Joro** sanoo, että palkintoja on jo saatu ja lisää vielä hankitaan. Arpajaisjärjestelyissä on lupautunut auttamaan mm. **Asta Seppälä-Puputti** viime vuoden kokemuksellaan.

Maija-Liisa Jokisalo on hoidellut ensiapupistettä juhlille ja aikoo järjestää myös lepotilan sellaista tarvitseville.

Sunnuntain ruokailun ohella kumpanakin juhlapäivänä on tarjolla mm. piirakoita, pullaa, kahvia ja virvokkeita. Karjalaiset aikovat pitää isot piirakkatalkoot ennen juhlaa.

Juhlatoimikunnan pj. **Esko Pulakka** työryhmiineen odottelee paikalla monisatapäistä yleisöä.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Lukion seinän relieffi on omistettu kotirintaman naisille, Kestetty aika 1939-1945.

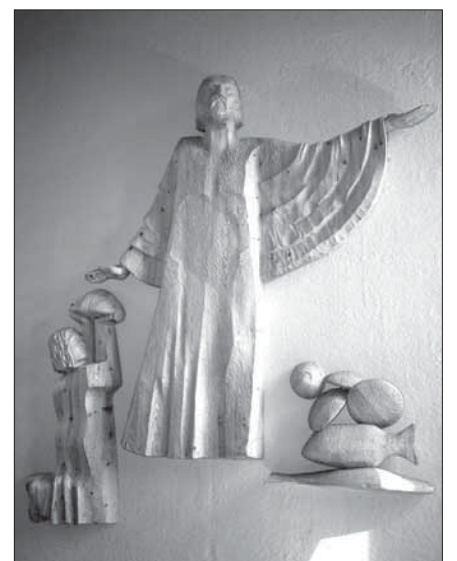
Nokian Seurakuntakeskus on toinen juhlapaikoista

Rakennusarkkitehti **Jaakko Niemisen** suunnittelema Nokian Seurakuntakeskus valmistui 1979. Seurakuntakeskuksessa on seurakunnan virasto ja monipuoliset toimitilat.

Avaran seurakuntasalin etuseinää kaunistaa taiteilija **Matti Mönkäreen** määntöinen veistos ”Vähän paljous.”

Toimitukseen osallistuvat pastori **Lassi Peurakoski** ja kanttori **Eija Virtanen** Nokian seurakunnasta ja ”pyhäjärveläispapit” **Silja** ja **Juhani Forsberg** Helsingistä ja **Raimo Vuoristo** Raumalta.

SALME RINTALA

Nokialla pidettävien Pyhäjärvi-juhlien toinen keskuspaikka on Nokian Seurakuntakeskus. Siellä pidetään lauantaina Muistojen ilta ja myös sunnuntaina ehtoollisjumalanpalvelus.

Nokian kirkossa on samaisena sunnuntaina kaksi rippilasten konfirmaatiotilaisuutta, kello 10.00 ja 13.00.

Pyhäjärvi-juhlien vuoksi kirkkoherra järjesti siis vielä kolmannen jumalanpalveluksen seurakuntakeskuksessa.

Nokia seurakuntakeskus toimii juhlapaikkana lauantapäivänä ja sunnuntai-aiamuna. Kuvat: Marjo Honkaniemi.

Pyhäjärvi-juhlassa on tarjolla karjalanpaistia lisukkeineen

Nokialainen Juhla- ja Pito-palveluyrittäjä **Tarja Kimber** o.s. **Pulakka** valmistaa juhlilla tarjottavan lounaan. Apuna tarjoilussa toimivat tyttäret **Lea** ja **Camilla**.

Tarjan edesmenneet vanhemmat olivat **Reino Pulakka** Pyhäjärven Noitermaasta ja **Tuovi Eloranta** Pornaisista. Perheen toinen tytär on **Kaija**.

Isä-Reinon myötä karjalaisuus oli myönteisellä tavalla itsestään selvyys tyttären elämässä. **Elsa Kaasalaisen** matkoilla ollaan käyty Pyhäjärvellä ja muuallakin Karjalassa.

Tarjan tie ammattiin alkoi Vammalan ammattikoulun talouslinjalta. Sen jälkeen opiskelu jatkui ravintola- ja hotellialan koulutuksessa Helsingissä.

Hän avioitui **Jan Kimberin** kanssa, jonka myötä syntyivät työt Lea ja Camilla. Tarja toimi kylmäkötönä Ruotsin laivoilla 15 vuotta. Tyttöjen tullessa kouluikänsä hän jätti laivat ja rantautui pysyvästi maihin.

Tarja Kimber ja Camilla Nokian kotiseutumuseon kahvila Elsassassa.

Hän perusti 1997 Juhla- ja Pitopalveluyrityksen Nokialle. Nyt yrityksen kylkiäisinä ovat Nokian juhlatalo Kerholan kahvilan pito sekä Hinttalan kotiseutumuseon kahvila Elsa. Kahvila on avoinna museon aukioloaikoina.

Pyhäjärvi-juhlien aikana museo ja kahvila ovat auki sunnuntaina kello 11-16.

Pyhäjärvi-juhlien ruokailu on päiväjuhlapaikassa Nokian lukiolla.

SALME RINTALA

RUOKALISTA:

Karjalanpaisti, perunat, vihersalaatti ja puutarhurin kastike, puolukkahillo ja suolakurkku. Mallas- ruis- ja vaalea leipä. Kotikalja, maito, mehu ja vesi.
Hinta 10 euroa.

Tytöt Camilla ja Lea apuna

Tarja Kimberin tyttäret ovat erinomaisena apuna äidin pitopalveluyrityksessä. 19-vuotias Lea Kimber valmistui toukokuussa maatalousyrittäjäksi Osaran maaseutuopetussuunnitelman kautta.

Lea omistaa kolme hevosta ja yksi hevosista synnytti Lean valmistuspäivänä kauniin varsan. Todella hieno lahja. Onnittelut Lealle valmistumisen johdosta!

18-vuotias Camilla opiskelee Nokialla suurtaloukokiksi ja hoitaa nyt kesällä äidin yrityksen museon Elsa-kahvilaa.

SALME RINTALA

Vasemmalla tuleva suurtaloukokki Camilla ja maatalousyrittäjäksi valmistunut Lea.

Majoitusmahdollisuuksia Nokialla

Vpl. Pyhäjärvi-juhlille tulevat voivat tiedustella majoitusta esimerkiksi seuraavista kohteista:

* **Kylpylähotelli Rantasipi Eden** Nokialla sijaitsee keskustan tuntumassa Pyhäjärven rannassa. Osoite: Paratiisikatu 2, 37120 Nokia, puh. (03) 280 1111, fax (03) 342 1800, e-mail: eden.rantasipi@restel.fi, huonevaraukset myös www.hotellimaailma.fi

* **Hotelli-Ravintola Iisoppi**, hotelli aivan keskustassa, kävelymatkan päässä juhlapaikoilta, mutta hotellihuoneet ovat ravintolan yläpuolella. Ravintola on auki aamunelämään ja meluhaittaa kuuluu huoneisiin. Osoite: Välikatu 20, 37100 Nokia, puh. (03) 3123 1400, www.iisoppi.fi

***Camping Viinikanniemi**: lomamökit, leirintämökit ja leirintäalue, muutama km keskustasta Pyhäjärven rannassa. Osoite Viinikanniemenkatu, 37120 Nokia, puh. (03) 3413 384, fax (03) 3422 385, info@viinikanniemi.com, www.lomapaikka.net/nokiocampingviinikanniemi

Ilmoittaudu mukaan kyläkierrokselle

Juhlaohjelmassa lauantai-iltana 18.7. on muistojen illan ja iltamien välillä mahdollisuus osallistua kyläkierrokseen, bussiretkelle Suoniemen ja Kau-niaisten kyliin.

Parituntisen kierroksen aikana katsellaan siirto-laisten asuttamia ”karjalaishuoneita”, joista kertovat paikalliset oppaat.

Bussiretkelle mahtuu mukaan 50 henkeä.

Ilmoittautumiset ennakkoon:

Esko Pulakka, puh. 044 3830 867

Retken hinta on 10 euroa ja se maksetaan bussissa. Lähtö on seurakuntakeskukselta klo 17.30 ja paluu iltamapaikalle Nokiasalille klo 19.30.

Taidenäyttely tulossa

Pääjuhlapaikalle, Nokian lukiolle, kootaan myös taidenäyttely. Näyttelyn yhdyshenkilönä toimiva **Esko Puranen** ennakoii, että mukaan on tulossa kymmenen pyhäjärveläisjuurista näytteilleasettaja. Esille tulee niin taidetta kuin käsityön taidon näytteitä.

Näyttely pystytetään niin, että siihen pitäjäjuhla-vieraat pääsevät tutustumaan jo lauantaina, milloin myös suku- ja koulupiiritapaamisia pidetään.

Uot sie miul sukkuu?

Perinteinen Vpl Pyhäjärvi-juhlien sukututkimusseminaari pidetään lauantaina 18.07. klo 12-14 Nokian Lukion auditoriossa, osoite Koulutie 1.

Pääaiheena on *Lahjoitusmaat Pyhäjärvellä*. **Kauko Hinkkasen** esityksessä keskitytään erityisesti tietoihin lahjoitusmaista 1825, josta on tänä keväänä saatu uutta tietoa kaikkien ulottuville internetin välityksellä. Seminaarin toisen osan muodostavat käytännön sovellukset sukututkijan apuna olevista eri lähteistä saatavista tiedoista tietotekniikan avulla. Ottakaapa omat kannettavat tietokoneet ja mahdolliset ”mökulat” mukaan. Eksperttimme opastavat teitä tietojen haussa Kansallisarkiston, Suomen sukhistoriallisen yhdistyksen, Suomen Sukututkimusseuran, Mikkelin maakunta-arkiston ym. tietokantojen hyödyntämisessä.

Seminaarin jälkeen on mahdollisuus sukujen ja koulupiirien/kylien tapaamisille luokkatiloissa, jotka on syytä varata etukäteen. Ottakaapa omat selvityksenne myös mukaan tietojen vaihtoa ajatellen. Tervetuloa.

Seminaaritoimikunta:

Jari Kukko, Reino Äikiä ja Antero Pärssinen

Varaa tila sukukokoukseen

Pyhäjärvi-juhlat lähestyvät. Juhlatiloihin Nokian lukiolle voi varata oman tilan esimerkiksi sukukokousta tai koulupiiritapaamista varten.

Varaukset pitäisi tehdä 30.06.09 mennessä

Kirsti Naskalille:

sähköposti naskalit@kolumbus.fi

puhelin 03 - 3403 411 tai 040 -7192 692.

Vielä ehtii mukaan Kaiun muistoviestiin

Pyhäjärvi-juhlien yhteydessä la 18.7. juostavaan Kaiun muistoviestiin kaivataan lisää joukkueita! Ilmoittautumisaikaa on pidennetty 30.06.09 asti.

Järjestäjät muistuttavat, että viesti juostaan ”hymä huulessa”, ja jos joukkueeseen on vaikeuksia löytää tarpeeksi pyhäjärveläistäustaisia juoksijoita, asiaa voidaan tulkita laajasti ja muukin Karjala-yhteys riittää. Rohkeasti mukaan!

Ilmoittautumiset osoitteeseen:
kaiunmuistoviesti@gmail.com

Rakkaamme

Hilma Maria Kohonen

o.s. Kukko

s. 29.3.1915 Vpl. Pyhäjärvi
k. 3.5.2009 Savonlinna*Jo Karjalan kunnailla lehtii puu,
jo Karjalan koivikot tuuhettuu.
Käki kukkuu siellä ja kevät on,
vie sinne mun kaihoni pohjaton.*

Elät muistoissamme

Terttu perheineen**Raimo perheineen****Heta perheineen****Liisa perheineen****Veli perheineen****Sukulaiset ja ystävät**

Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Lämmin kiitos osanotosta.

Kiitos Pihlajakoti **Sopulan** henkilökunnalle

Hilman hyvästä hoidosta.

Kirkonsanoma**Oliko apostoli Paavali satamafriikki?**

Yksi kristillisen historian suurista henkilöistä, apostoli Paavali, tunsikin elämänsä eri tilanteissa vahvasti kolmiyhteisen Jumalan läsnäolon. Seurakunnille lähettämässään kirjeissä Paavali kuvasi monien matkojensa fyysisiä ja henkisiä rasituksia. Välillä hän kohtasi ne yksin, välillä yhdessä ystäviensä ja matkakumppaniensa kanssa. Mutta vahvana pohjavireenä oli luottamus Jumalan läsnäoloon ja johdatukseen.

Itse olen saanut mahdollisuuden matkailla monissa Paavalin keskeisissä käyntikohteissa. Viimeksi anti-

kin ajan Syrakusassa, Sisilian saarella. Sinne Paavalinkin taival vei kolmeksi päiväksi (Apt.28:12) hänen matkallaan kohti Roomaa. Syrakusa oli aikanaan hyvin merkittävä vaikuttaja Välimeren alueella. Kaupungin kukoistuksen aikaan siellä asuivat Aiskhyloksen ja Platonin kaltaiset hellenistisen maailman suuret ajattelijat.

Syrakusan satamaa kierrellessäni ja merellisiä maisemia katsellessani havahduin mietteeseen, mahtoi-ko apostoli olla jonkinlainen satamafriikki? Eli henkilö, joka harrastaa sata-

mia, pitää niistä, vierailee niissä ja on jopa ”hurahtanut” niihin. Moniin aikansa antiikin kaupunkeihin Paavali saapui laivalla. Loistokkaasti rakennetut satamat taatusti ihastuttivat Paavalia kauneudellaan. Samalla jokainen satama ja kaupunki muodostivat Paavalin julistukselle strategisesti tärkeän pisteen. Satamat olivat ovia merelle ja sisämaahan, ovia Jumalan sanan ja armon sanoman mahdollisuuksille.

Kristillinen usko oli aikansa vapautusliike, joka antoi arvon jokaiselle ihmiselle syntyperään, suku-

puoleen tai säätyyn katso-matta. Kaikki olivat saman Taivaallisen Isän lapsia ja siksi yhtä rakkaita tärkeitä, anteeksiantamuksen ja armon varassa eläviä, sisaria ja veljiä keskenään.

Miten lieene meidän aikamme, koetaanko kristillinen usko ja kirkko tässä ajassa edelleen vapautusliikkeenä, vai kenties jonnain muuna? Sellaistakin voi joskus pohtia.

JOUNI
HARTIKAINENMunkkivuoren
seurakunnan
kappalainen**Rakkaat Kalevi Helassalon omaiset ja ystävät**

Lyhennetty muistopuhe
Kalevi Helassalon hautajaisista 30.5.09 Tampereella.

Tieto Kalevin kuolemasta pysäytti meidät kaikki. Tuntui tyhjältä ja sanoja oli vaikea löytää, kun juuri lonkkaleikkauksista toipunut ja elämänhalua uhkuva mies olikin yhtäkkiä poissa. Juuri kun edessä piti olla pääsy **Ailin** kanssa kesäpaikkaan Malmilaan kesän valmisteluihin.

Tänään meillä jokaisella on mielessämme monenlaisia muistoja ja ajatuksia Kalevista. Minulla on muistoja kummisedästä, enosta ja äidin puolen sukulaisesta. Kalevi ehti olla elämässä hyvin mukana monessa ja kokea paljon sellaista mitä harvalle suodaan.

Reino Kalevi syntyi Karjalassa, Viipurin läänin Pyhäjärven kunnassa, Ylläpään kotisaunassa helluntailauantaina 14. toukokuuta 1932. Hän oli kalastaja/pienviljelijä **Heikki** ja **Anna Maria Hiiren** 7. lapsi. Kalevin lapsuusvuodet vierähtivät sinilaineisen Laatokan kupeessa, suurperheen ututterana apulaisena. Sodan syttyessä ensimmäinen evakkomatka suuntautui Alavuudelle ja myöhemmin Kärsämäelle. Kotiin palttuaan Kalevi auttoi perheen töissä. Nuoresta iästä huolimatta hän mm. kävi hevosella Sakkolan halki Metsäpirtin myllyssä. Kalevi ohjasi hevostaan aikamiesten kanssa hevosmaastuessa. Kalevia oli kielletty kulkemasta matkaa vaarallista rantatietä. Hän oli noudattanutkin neuvoja Metsäpirttiin mennessään, mutta paluumatalla hän käytti lyhyempää rantatietä, jotta pääsisi nopeammin kotiin. Kalevi oli vaatimaton, mutta rohkea omantiensä kulkija koko elämänsä ajan.

Kotiinpaluu Karjalaan jäi

kuitenkin lyhyeksi. Juhanusta 1944 ei enää saatu viettää Karjalan valkoroiskoisten koivujen ja jämäköiden honkien keskellä – oli taas lähdettävä jonnekin, kohti tuntematonta. Kotipihastaan raskain mielin kävellyt 12-vuotias pikkupoika ei ehkä tiennyt, että hän saisi vielä palata lapsuuden maisemiin uudelleen – mutta vasta lähes 45 vuotta myöhemmin.

Toisen evakkomatkan ensimmäinen päätepiste oli Korpilahdella Molikan talo, jonne osa Hiiren perheestä saapui 19.6.1944. Kalevi kävi Tikkanen koulua aina huhtikuuhun 1945 saakka, jolloin perhe sai muuttomääräyksen Luvialle. 13.6.1947 perhe muutti pysyvämmiin Lavian Riihon kylään.

Vuonna 1955 Kalevin ja muidenkin sisarusten uudeksi sukunimeksi tuli Helassalo. Seuraavana vuonna 24-vuotias Kalevi tapasi Riihon Pavin tansseissa elämänsä naisen, Ailin. Aili kertoi ihastuneensa Kaleviin, koska tämä oli mukava, hyvänlainen, luotettava ja kiltti. Vuonna 1957 nuo-

ripari meni kihloihin ja pian naimisiin. Vuonna 1958 he muuttivat Tampereelle Vehmaisiin ja heille syntyi tyttölapsi, **Päivi**. Kolmen vuoden kuluttua syntyneen poikavuovan nimeksi kastettiin **Harri**. 10 vuoden kuluttua perhe muutti kerrostaloon Tesomalle, jossa Kalevi ja Aili ovat asuneet tuosta saakka, yli 40 vuoden ajan.

Kalevi työskenteli mm. Tammer-tehtaalla ja rakennustöissä, joissa hän suoriutui vaativistakin tehtävistä. Kalevi oli aina kiinnostunut urheilusta. Nuorempaan hän mm. hiihti kilpaa ja Pirkan hiihtokin tuli läpikäytyä. Hiihdon lisäksi Kalevi mm. sousti ja pyöräili. Myös runsaan 40 kilometrin Karhijärven ympärikkävetylenkki tuli tehtyä useita kertoja. Varttuneemmalla iällä Kalevi oli myös kova penkkiurheilija.

Kalevi oli luonteeltaan myös hyvin ystävällinen ja avulias. Hän oli aina valmis tukemaan ja kannustamaan. Hänen lempeä ja rauhallinen olemuksensa herätti luottamusta ja turvallisuutta. Kalevilla oli myös erinomainen huumorintaju, joka sai ihmiset hyvälle tuululle.

Laitilan sukujuhlissa 2008 Kalevi oli ensimmäisiä, jotka nostivat kätensä ylös, kun kysyttiin Karjalan sukujuhlisiin lähtijöistä seuraavana kesänä. ”Ne jotka nostivat kätensä ylös, niin vain oma kuolema on ainoa este matkaan lähtemiselle”, ilmoitti Kalevi huumorin pilke kasvoillaan. Kuluvana vuonna Kalevi hankki uuden passin ja odotti Karjalaan pääsyä. Mutta jälleen kohtalo puuttui elämän kulkuun. Nopeasti edennyt vaikea sairaus pakotti muuttamaan suunnitelmia.

Äidin ja isän vieraillessa viimeistä kertaa Kalevin luona huhtikuun 29. päivä,

oli hän antanut sisarelleen rahan, jolla hän pyysi ostamaan kukkasen vanhempiansa haudalle. Aivan kuin kiitoksena menneestä ja tervehdyksenä tulevasta. Seuraavana päivänä Kalevi matkusti Laviaan, jossa hän halusi käydä tarkastamassa ja maksamassa Malmilan kesäpaikkaan tulevat ikkunat. Hän neuvoi läheisilleen miten ikkunat pitää asentaa. Hän halusi hoitaa oman osuutensa voimiensa ääri-rajalle saakka. Kalevi tiesi, että ympyrä oli sulkeutunut ja pian hän olisi yhdessä poisnuikkuneiden omaistensa luona. Toukokuun 11. päivä Kalevi nukui ikuisen uneen läheisten turvallisessa seurassa – vain kolme päivää myöhemmin hän olisi täyttänyt 77 vuotta.

Kalevi on poissa. Menehtys on meille kaikille suuri. Suurin se on Teille, lähimmät omaiset. Otamme kaikki osaa syvään suruunne ja toivomme Teille voimia ja uskoa tulevaisuuteen. Rakas ystävä ei kuitenkaan koskaan kuole. Hän elää ajatuksissamme, sydämissämme, muistoissamme.

Maljakossa olevat kullerot on äitini tuonut Karjalasta. Keltaiset kukat juuriin ovat lähtöisin Kalevin syntymäkodin pihasta, Laatokan puoleisesta mäenrinteestä, jossa Kalevi-kin pikkupoikana lukemattomia kertoja juoksi. Olkoot nämä kukkasen vertauskuvana niistä karjalaisista juurista, jotka meillä on. Olkoon ne myös merkki elämän jatkuvuudesta sekä muistona niistä lukemattomista hyvistä hetkistä, joita me olemme saaneet Kalevin kanssa jakaa.

Kiitos sinulle Kalevi – meiltä kaikilta.

JUHA
JOUTSENLAHTI
kummipoikasi

Rakkaamme

**Reino Kalevi
HELASSALO**s. 14.5.1932 Vpl. Pyhäjärvi
k. 11.5.2009 Pirkanmaan Hoitokoti

Kiittäen ja kaivaten

Aili**Päivi, Jyrki ja Jonna****Sari, Santtu ja Siiri****Harri ja Jaana****Maire-sisko perheineen****sukulaiset ja ystävät**Aamuna hetken hiljaisen
tuli luoksesi rauha ikuinen.
Vaik’ puhdasta kultaa sydän ois,
se uupuu ja sammuu pois.

Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Lämmin kiitos osanotosta.

Kiitos Pirkanmaan Hoitokodin henkilökunnalle

Reinon hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

Arvi Antti Kiiski* 18.1.1941 Kuortane
† 21.5.2009 Turku

Muistaen ja kaivaten

Anja**Sami ja Johanna****sisaret ja veli perheineen****muut sukulaiset ja ystävät***Olet mennyt kotiin.**Sinun turvasi on ikiaikojen Jumala,
sinua kannattavat iankaikkiset käsivarret.*

Siunaus toimitettu.

Lämmin kiitos osanotosta suruumme.

Lahjavihje moneen tarpeeseen

Karjalan Liiton kunniakirjalla kiitetty teos

Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II.Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta 95 euroa +läh.kulut. Lisätietoja ja tilaukset:
www.vpl-pyharvi.fi tai larjava@gmail.com
tai 050 3425027. Tutustu kotisivuihimme
ja kerro niistä myös sukusi nuoremmille.

Merkkipäiviä

70 vuotta täyttää 30.6.2009 **Raili Huovila**, o.s. Talja. Hän on syntynyt Vpl. Pyhäjärvellä Sortanlahdessa.

Sydämelliset onnittelumme rakkaalle siskolle.

KAARIN ja SUOMA perheineen

*Vuodet kulkee, muistot jää,
ne matkan varrella
kukkina nään.
Ne tahdomme sinulle lähettää.*

Valmistuneita

Turun yliopistosta kasvatustieteen maisteriksi on valmistunut **Marjo Hannele Katila**.

Hänen vanhempansa ovat **Sirpa** ja **Hannu Katila** Porista. Marjon mummo on **Hellä Vappu Tuomisaari** o.s **Haapasaari** ja hän on syntynyt Vpl.Pyhäjärven Yläppään kylästä.

Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselta on valmistunut toukokuussa 2009 kasvatustieteiden maisteriksi **Eva-Kaisa Wilkko**.

Hänen äitinsä **Helvi**, o.s. **Ahokunnas** on syntynyt Vpl. Pyhäjärven Pyhäkylässä.

Sotaveteraanipiiri muisti Esteri Pärssistä

Huittislaiselle **Esteri Pärssiselle** luovutettiin Satakunnan Sotaveteraanipiiriin myöntämä hopeinen ansiomerkki tunnustuksena toiminnasta sotiemme veteraanien hyväksi. Merkin luovuttivat hänelle Huittisten Sotaveteraanien naisjaoston puheenjohtaja **Salme Toivola** ja veteraanien sihteeri **Paavo Punkari**.

Esteri Pärssinen, 85 v, omaasukua **Lappalainen**, on kotoisin Vpl. Pyhäjärven Pyhäkylästä.

Ukkosen sukuseura ry kokoontuu

Sukukokous ja sukujuhla on hotelli Cumuluksessa (Aittakarinkatu 9 , Rauma) 15.8.09 alkaen klo 13.00. Lisätiedot ja sitovat ilmoittautumiset viimeistään 31.7.09 mennessä: Marja-Riitta Hakalalle (050-4583509) , Raimo Honkasalolle (040 * 7208732) tai Tuija Ukkoselle(03-4587093).

Kerro perheutiset lehdessä

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhejuhlista, kuten merkkipäivistä ja valmistuneista.

Lähetä tiedot toimittukseen, kerro sukujuuret ja laita mukaan myös valokuva.

Muistathan kuitenkin kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Ylioppilaita

Karkun evankelisesta opistosta ylioppilaaksi pääsi 30.5.2009 **Juuso Ilmari Naskali**. **Isä Marko Ilmari Naskali**, isänisä **Aarne Ilmari Naskali** ja isänisänisä **Ilmari Johannes Naskali** Vpl. Pyhäjärven Musakanlahdesta.

Heiju Simola Kirkkonummelta kirjoitti ylioppilaaksi Mattilidens Gynsasiumista Espoossa. Vanhemmat **Heidi Savia** ja **Juha Simola**, Mouhijärvi (Kirkkonummi), isovanhemmat Eila o.s Naskali ja Rauno Savia Mouhijärvi. Isoäidin vanhemmat Elina o.s. Pärssinen ja Emil Naskali Pyhäjärven Alakylästä.

Anni Whiteland ja **Miikka Kauppinen** kirjoittivat ylioppilaaksi Ikaalisisten Yhteiskoulun lukiosta. Molemmilla on sukujuuret Pyhäjärvellä.

Anni Whitelandin vanhemmat **Tuula Whiteland** o.s. **Orpana** ja **Alan Whiteland**. Isovanhemmat **Leevi** ja **Terttu Orpana** Pyhäjärven Montrualta.

Miikka Kauppisen vanhemmat **Minna Rintala** ja **Mauri Kauppinen**. Isovanhemmat **Salme Rintala** o.s. **Lappalainen** Pyhäjärven Vernitsalta ja **Mikko Rintala**.

Kevään uusia ylioppilaita ovat **Anni Whiteland** ja **Miikka Kauppinen**. Kuva: **Tiina Järvinen**.

Nuijan varresta

Ajankohtaista säätiön saralta

Kesäinen tervehdys täältä Harjavallasta!

Vpl.Pyhäjärvi juhlien valmistelut Nokialla etenevät myönteisessä ja innostuneessa ilmapiirissä. Säätiömme hallituksen jäsenillä oli tilaisuus kesäkuun alussa tutustua juhlapaikkoihin ja moniin järjestelyissä mukana oleviin henkilöihin. Juhlien perusasiat ovat kunnossa ja tehtävät jaettu toimikunnille, jotka vielä tarkentavat valmistelujen yksityiskohtia. Juhlapuhujaksi on lupautunut professori **Paavo Pelkonen**.

Tulossa on taas hyvät juhlat, joihin kannattaa tulla niin läheltä kuin kauempaakin. Tervetuloa siis Nokialle 18.-19. heinäkuuta osallistumaan ja nauttimaan ”kihujemme” monipuolisesta ohjelmasta ja juhlatunnelmasta tänäkin vuonna.

Kesän matkailukausi on alkanut ja tuon tuoreita terveisiä Karjalan kunnailta. Säätiömme edustajat osallistuivat yhteiseen matkaan, jonka kohteena oli tällä kertaa Rautu ja Metsäpirtti. Kuten monet lehtemme lukijat ehkä muistavatkin, viime vuonna tutustuimme Sakkolaan ja Vuokselaan ja kaksi vuotta sitten oli vuorossa Pyhäjärvi ja Räisälä.

Matka oli odotettu, antoisa ja mielenkiintoinen tarjoten monia uusia kokemuksia neljän päivän aikana. Matkan järjestelyistä vastasivat tänä vuonna Raudun ja Metsäpirtin edustajat.

Majoituspaikkamme Raudun Igora hotelli edusti uusine rakennuksineen ja ympäristöineen ehkäpä parasta, mitä Kannakselta voi tänä päivänä odottaa. Laskettelukeskuksen läheisyyteen on lisäksi valmistumassa jäähalli vielä tämän vuoden aikana. Mökkikylä käsitti 28 kpl lähes omako-

titalon kaltaista rakennusta kaikkine mukavuuksineen! Pietarin suurkaupungin läheisyys (noin 70km) houkuttaa varmasti mm. talviurheilun harrastajia tulemaan nykyiseen Rautuun.

Toisena ja kolmantena matkapäivänä saimme kulkea ja tutustua Pirkko ja Kalevi Hyytiän sekä Markku Paksun opastamana Suvannon eteläpuolen alueisiin ja kohteisiin. Kiitos heille ja apujoukoille matkan järjestelyistä. Mieleen jäivät mm. lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki, vanha valtakunnan raja ja Larin Parasken muistomerkki. Taipaleenjoki ja lossiranta etelästä katsottuna oli monelle meille uusi kokemus. Linja-automme ei tien huonon kunnan takia päässyt ajamaan vanhalle aallonmurtajalle, mutta toista tietä käyttämällä pääsimme kyllä Laatokan rantaan asti. Alkukesän tuulisesta säästä huolimatta muutama meistä käväisi virkistäytymässä Laatokan kuuluisissa mainingeissa. Lieneekö paikallisten koulujen päätyminen ollut osasyynä siihen, että kutsutuista paikallisista johtohenkilöistä vain Raudun kunnanjohtaja Sokolov osallistui yhteiseen tapaamiseen lauantai-iltana. Koska tästä matkasta on tarkempi selostus toisaalla, ei tämän enempää tällä kertalla. Hyvää kesää kaikille lehtemme lukijoille ja nähdään kesän tapahtumissa!

YRJÖ S.
KAASALAINEN
Hallituksen
puheenjohtaja

Pyhäjärvi-tuotteita saatava Nokian juhlapaikalta

Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla Nokialla voit hankkia Pyhäjärvi-tuotteita ilman postituskuluja. Saatavana mm:
* Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö 60 vuotta, hinta 20 euroa
* Reino O. Kukko ja Kaarle Viika; Vpl. Pyhäjärvi, 25 euroa
* Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen, Kaiku, joka kiiri kauas (urheiluseuran historiikki), 10 euroa
* Isännänviiri, suunnitellut Kaarle Viika, 70 euroa
* Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari, 40 euroa

Muita Karjala-aiheisia tuotteita:
* Adressit iloon ja suruun
* Kynttilöitä, kirjoja

vpl. **Pyhäjärvi**

Anna-Liisa Heikkilälle karjalaisen kulttuurin tallentaminen on tärkeää

Anna-Liisa Heikkilä o.s. **Pulakka** on yksi meistä pyhäjärveläisistä, jolle Karjalan kotiseutu ja sen asukkaat ovat olleet sydämen asia.

Taitavana kirjoittajana hän on toimittanut useita historiikkeja kotikylästään Pyhäjärven Noitermaasta sekä muita teoksia. Hän on ollut myös Vpl. Pyhäjärvi-lehden aktiivinen avustaja. Vaatimattomana hän ei ole koskaan kirjoittanut itsestään, joten nyt on esittelyn aika.

Koti Noitermaassa

Anna-Liisa syntyi Pulakan perheen kuudentena lapsena Noitermaan Vanhalla-mäellä 6.1.1932. Vanhemmat **Pekka Pulakka** ja **Anni** o.s. **Ijas**. Anni-äiti oli hyvin sairas ja Anna-Liisa oli vain kolmen kuukauden ikäinen, kun äiti kuoli.

Seurakunnan diakonissa **Katri Tiittanen**, joka toimi myös K.V.Y:n kiertävänä sairaanhoitajana, oli Pulakan perheen hyvä ystävä. Hän hoiti Anni-emäntää loppuun asti ja hänestä tuli Anna-Liisan kummi.

Pekka Pulakka avioitui uudelleen **Helena Silven-toisen** kanssa ja tästä liitosta syntyi seitsemäs lapsi. Nyt sisarusarjasta on elossa enää kolme tyttöä, Anna-Liisan lisäksi heinäkuussa 90 täyttävä **Aura Maria** ja nuorin **Aino**.

Koulunkäynnissä oli hankaluuksia

Anna-Liisa aloitti opiskelun Noitermaan kansakoulussa. Noitermaan koulun neljäs luokka oli hänelle ainoa kokonainen koulu-

vuosi. Sodasta johtuen kaikki luokat jäivät monien muuttojen takia kesken. Jatkokoulun viimeinen luokka Multialla oli kokonainen iltakoulu.

Opinhaluja Anna-Liisalla olisi ollut kyllä enemmänkin. Hän suoritti yksityisesti muutamia keskikoulun kursseja.

Viisi vuotta vanhempi **Pentti**-veli oli käynyt myös vain kansakoulun, mutta opinnot kiinnostivat häntäkin. Hän hakeutui Alkio-opiston kansankorkeakouluun ja siitä edelleen opintoihin valmistuen maisteriksi. Hänen viimeinen työpaikkansa ennen eläkeikää oli Keskipohjamaa-lehden päätoimittajana.

Anna-Liisa lähti kulkemaan Pentti-veljen jalanjälkiä. Hän hakeutui myös Perniön kansankorkeakouluun. Opistossa oli opiskelijoina sekä tyttöjä että poikia. Vuosi kansankorkeakoulussa oli Anna-Liisalle hyvin merkittävä. Se, että hän oppi paljon uutta tietoa, hän tutustui myös tulevaan aviomieheensä.

Huittislainen maanviljelijän poika **Helge Heikkilä** opiskeli samalla kurssilla. Hänen kanssaan jutut ”synkkasivat” hyvin yhteen. Ihastus oli molemminpuolista ja tietenkin rakastuttiin. Nuoret olivat kuitenkin tavattoman järkeviä. Molemmilla piti olla opinnot päättyneet ja työpaikka tiedossa, ennen kuin yhteinen perhe perustetaan.

Niin Helge lähti opiston jälkeen agrologikoulutukseen ja Anna-Liisa Kemijärven viisivuotiseen kansakoulunopettajaseminaariin.

Uusi koti

Suoniemellä

Suoniemen Kuljunperältä Pekka Pulakka perheineen sai siirtolaistilan menetetyt kodin tilalle. Samaan kuntaan muutti melkein kokonaisuudessaan koko Noitermaan kylä. Ja tietenkin kyläläisten mukana tulivat myös aatteelliset yhdistykset, Noitermaan Raittiusyhdistys puheenjohtajana Pekka Pulakka, Noitermaan Marttayhdistys puheenjohtajana **Hilja Matikainen** ja Noitermaan Osuuskassa, josta perustettiin uusi pankki Siuron Osuuspankki.

Anna-Liisa palasi 1956 Kemijärveltä vastavalmistuneena opettajana kotiin Suoniemelle. Vuosi oli ilon ja onnen vuosi. Helgen kanssa ostettiin kihlat ja Anna-Liisa valittiin Nokian Linnavuoren kouluun vakituisen opettajan virkaan, jota virkaa hoiti eläkkeelle lähtöön asti 1992.

Ensimmäisen vuoden koulumatka oli hieman hankala, jota Anna-Liisa nauraen muistelee. Ensiksi kotoa lähtiessä hän lypsi aamulla lehmät. Sen jälkeen hän souti Jokisjärven yli Siuron puolelle ja sieltä polkupyörällä Linnavuoreen. Siinä venettä soutaessa, hänelle tuli usein mieleen lause ”Rukoile ja työtä tee.” Lauseesta tuli motto hänen elämänsä.

Vuoden kihlauksen jälkeen juhannuksena 1957 Anna-Liisa ja Helge vihittiin Siuron kirkossa ja häätöä juhlettiin Pulakalla.

Kodit Linnavuorella ja Jokisjärventiellä

Nuoripari sai yhteisen asunnon Linnavuoren opettajien rivitalosta. Sinne syntyivät pojat **Matti** ja **Markku**.

Helgen työpaikka oli Tampereella ja sen jälkeen Nokian kaupungilla maataloussihteerinä. Linnavuorella Heikkilät asuivat 11 vuotta ja sitten ostettiin nykyinen talo. Kaunis piha puutarhoineen vaatii kovasti työtä ja Helge nurmikkoja nyt leikatessaan totesikin, ”että pienempikin tontti ala kyllä piisaisi”.

Anna-Liisan harrastuksena nuoresta lähtien ovat olleet käsityöt ja lukeminen ja Karjalasta löytyy aina uutta tietoa. Hän on ostanut kaikki Pyhäjärveltä kirjoitetut kyläteokset. Hän itse oli ensimmäinen pyhäjärveläisistä, joka toimitti historiikit Noitermaasta.

Perheen aikuiset pojat asuvat perheineen maailmalla; Matti rakennusinsinöörinä Espoossa ja Markun perhe Oulussa. Markku toimii Oulussa ilmestävän Kaleva-lehden pääkirjoitustoimittajana. Markulta ilmestyi 2006 hieno teos Karjalasta, ”Laatokan kevät”.

Anna-Liisa Heikkilän kirjallista tuotantoa

1980-luvulla Noitermaan koulupiiriläisten keskuudessa heräsi ajatus saada aikaan teos, jossa kerrottaisiin entisestä kotiseudusta tuleville polville. Ajasta,

kun Noitermaa oli elävää todellisuutta.

Muistelijointa löytyi kymmeniä. Historiikin aineiston kokoamisen ja kirjaksi toimittivat Anna-Liisa Heikkilä ja **Heikki Karttunen**, jolla oli valtavasti muistitietoa.

1984 ilmestyi siis ensimmäinen 300-sivuinen Noitermaan Seudun Historiikki.

1986 seurasi jälleen 300-sivuinen Noitermaan Seudun Historiikki Vaellusvuodet.

1992 ilmestyi **Armas Purasen** perikunnan rahoittamana 250-sivuinen Noitermaan Seudun Historiikki Taistelujen vuodet.

Näiden lisäksi 2005 ilmestyi Anna-Liisalta sukuteos ”Mei äijä ja mummo” Ijaksen suvusta.

Vuonna 2000 ilmestyi Nokian Linnavuoresta ”Muinaislinnan kupeessa”. Tämä teos on Nokian kaupungin kulttuurilautakunnan julkaisuja.

Kiitos Anna-Liisa monipuolisesta työstä karjalaisen kulttuurin tallentamisessa!

SALME RINTALA

Anna-Liisa Heikkilä 70-vuotispäivänään. Takana Jorma Matikaisen maalaus Noitermaan vanhalla mäeltä. Maamerkinä jalava, joka on kestänyt vuosien myrskyt.

Anna-Liisa ja Helge Heikkilä ympärillään pojat ja miniät. Vasemmalla Matti ja Erja, oikealla Markku ja Marja.

Kaunismaa väitteli venäläisistä oppikirjoista

Lauantaina 9. toukokuuta tarkastettiin Turun yliopistossa valtiotieteiden maisteri **Kari Juhani Kaunismaan** väitöskirja ”Punatähdestä kaksoiskotkaan. Neuvostoliiton romahtamisen vaikutus venäläisen keskikoulun historian oppikirjoihin”.

Virallisenä vastaväittäjänä toimi FT, dosentti, tutkimuspäällikkö **Markku Kangaspuro** Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutista ja kustoksena professori **Kimmo Rentola**. Väitös kuuluu poliittisen historian alaan.

VTM Kari Kaunismaa on syntynyt 1954 Huittisissa ja kirjoittanut ylioppilaaksi 1972 Lauttakylän yhteiskoulusta. Hän on valmistunut peruskoulunopettajaksi 1978 Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitoksesta ja valtiotieteiden maisteriksi 1988 Turun yliopistosta. Hän toimii rehtorina Vistan koulussa Paimiossa ja on työskennellyt myös Moskovan suomalaisen peruskoulun rehtorina.

Karin äiti **Aino Kaunismaa** o.s. **Viskari** on Vpl. Pyhäjärven noitermaalaisia, edesmennyt isänsä **Helge Kaunismaa** oli huittislaisia.

Kansallinen ajattelu korvannut kommunismin

Kari Kaunismaa on tutkinut väitöskirjassaan Stalinin ajan loppupuolelta 2000-luvulle ulottuvan jakson venäläisiä historian oppikirjoja.

– Neuvostoliiton ja kommunismin kaaduttua 1991 syntyi noin vuosikymmenen kestänyt tilanne, jossa taisteltiin siitä, millaista historiaa Venäjän koululaisille pitää opettaa. Aiempi marxilais-leniniläinen näkemys hylättiin tosiasioita vastamattomana. Valtiojohto nosti sen tilalle kansallisen ajattelun ja symbolien korostamisen. Venäjä pitää erityisen tärkeänä omaa omaleimaisuuttaan, joka eroaa läntisestä Euroopasta, mutta myös ja erityisesti aasialaisuudesta, toteaa Kaunismaa.

Venäjällä tunnustetaan nykyisin Neuvostoliiton hyökkäys Suomeen.

– Venäjän oppikirjoissa kerrotaan yleisesti, että Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen talvisodan aluksi 30.11.1939. Valtion palkitsema **Zagladinin** kirja toteaa, että Mainilan laukaukset lavastettiin **Berijan** suoralta käskyllä tekosyn hankkimiseksi hyökkäyk-

seen. Talvisota oli puna-armeijan ensimmäinen ”häpeällinen sota”, jossa se kärsi valtavia menetyksiä. Tosin vain kaksi oppikirjaa 81:stä myöntää, että Neuvostoliiton häikäilemätön hyökkäys aiheutti Suomen osallistumisen Saksan hyökkäykseen Neuvostoliittoon 1941, Kaunismaa toteaa.

– Molotov-Ribbentropin-sopimuksen lisäpöytäkirja, jolla Neuvostoliitto ja Saksa jakoivat Euroopan etupiireihin, pidettiin neuvostoaikana piilossa. Siitä oppikirjaseminaarissa 1974 muistuttanut professori **Keijo Korhonen** joutui Neuvostoliiton epäsuosi-

Ulkomaita ja vieraita kieliä karsastettiin

– Niin neuvostoaajan kuin uuden Venäjän oppikirjoille on leimallista valtakunnan turvallisuuden takaaminen. Uuden ajan kirjat kertovat varsin asialliseen sävyyn muiden maiden oloista, kun aiemmin kommunistinen oppi näki useat ulkomaat vihollisina.

Tutkimuksessa paljastui, että Neuvostoliitto pyrki monin tavoin estämään koululaisia oppimasta vieraita kieliä.

– Muita kieliä osaava kun olisi saattanut lukea myös Neuvostoliittoa suoraan arvostelemaa tekstiä. Kielten opetus oli varattu vain hyvin lahjakkaille tai vakoojiksi koulutettaville.

– Vaikka ”kansallisuuden” korostaminen oli neuvostoaikana pannassa, kansallinen (isovenäläinen) ajattelu paistoi kaikkien tekstien läpi. Stalinin kunnia eivät uudet kirjat yleisesti pyri palauttamaan, vaan ne kertovat terrorista laajasti. Historianopettajat myös vastustavat valtiojohton yrittämää tiukkaa opetuksen ohjausta.

Kommunistinen kausi kaipaa keskustelua

Keskustelua, jota Saksassa on läpikotaisin käyty maan natsimenneisyydestä, ei väitöstudiumin mukaan Venäjällä ole maan kommunistisesta kaudesta harjoitettu riittävästi. Neuvostoliiton totalitaarista ja diktatorista luonnetta ei ole kokonaisuudessaan käsitelty.

– Tämä on yksi syy siihen, että Venäjä ei edelleenkaan ole oikeusvaltio eikä kansalaisyhteiskunta, sanoo Kaunismaa.

Tutkimuksen mukaan uusissakin oppikirjoissa esiintyy puutteita.

– Yksi Venäjän suurimmista ongelmista on korruptio, lahjonta, mutta mikään kirja ei mainitse sen olemassaoloa. Sen sijaan Neuvostoliiton suoraan rakentama kaksoistietoisuus, painetun sanan ja ihmisten muistin ristiriita, on pitkälle hävinnyt.

Aino Kaunismaa, Kari Kaunismaa ja tyttärensä Eeva Kaunismaa ja hänen poikansa Vertti Karivalo.

Opettajan tehtävä on avata nuorille mahdollisuuksia, ei lannistaa

Karjalaisuudelta Kari Kaunismaa ei ole voinut välttyä, sillä lapsena ollessaan perheessä asui neljä sukupolvea Viskareita.

– Äitini Aino os. Viskari on Vpl. Pyhäjärven noitermaasta. Hänen vanhempansa olivat **Aleksanteri Viskari** ja **Helena** o.s. **Hatakka**. ”Äijääni” en ehtinyt nähdä, koska hän kuoli ennen syntymääni. Isäni suku on asunut Huittisissa 1800-luvulta. Kun tutkin sukua, kiinnostavaa oli, että sen puolen vanhin tunnettu edustaja oli ruotosotamies **Jakob Hansson Hoppengreen**, joka asui Kiikassa samanimisen järven, eli Kiimajärven rannalla kun äitini suku Pyhäjärvellä.

– Aivan lapsena ollessani meitä asui neljä sukupolvea Viskarilla. Sieltä periytyy varmaan ”sanan maiti” eli puheen, luetun ja kirjoitetun sanan taito, vaikka ei se huono ole ollut satakuntalaisellakaan puolella. Selvää karjalaisuutta on, että en ole koskaan pelännyt lähestyä ja puhutella outojakaan ihmisiä. Opettajan ja rehtorin työssä tämä on välttämätöntä.

Tällainen ”sekarotuinen” näkee tietyt molempien heimojen hyvät, mutta myös ne puolet, joissa on kehittämisen varaa. Kolmessa tyttäressäni tunnistin karjalaisuuden heidän sosiaalisuudessaan, esiintymiskyvyssään ja hakeutumisessaan eri organisaatioihin.

Opettajan ura ei ollut hänen itsestäänselvyys.

– Olen täydellinen suuttamakorpraali opettajana. Pääsin opettajankoulutuslaitokseen, kun upseerikokelaana ei tarvinnut lukea yhtään kirjaa pääsykokeeseen. Miespuoliselle luokanopettajalle on aina toi-

tä, jos on hiukan valmiutta siirtyä toiselle paikkakunnalle. Nyt elämme oman rehtorikauteni toista lamaa. Jälleen ne opettajankoulutuksen saaneet, jotka ovat muissa töissä, toivat kysellä hommia koulusta.

– Opettajankoulutukseen on vuosittain paljon hakijoita luultavasti siksi, että kaikki ovat käyneet koulua ja luulevat tietävänsä, millaista työ on. Opettajan on oltava luonteeltaan rauhallinen, selkeä ja järjestelmällinen. Hän ei saa takertua pikkuseikkoihin eikä etenkin lannistaa oppilasta, vaan avata tälle mahdollisuuksia. Palkan takia alalle ei kannata hakeutua, mutta ehkä tässä voi kehittää itseään muuten, tuumaa Kaunismaa.

Onko kouluilla enää työrauha, vai ”häiriöivätkö” lapset ja vanhemmat sitä jo tolkuttomasti?

– Jokainen voi verrata 1970-luvun televisiosarjoja nykyisiin: Aikaisemmat tuntuvat tänään perin verkkaiksilta. Nykyisin niissä kulkee 4-5 juonta päällekkäin ja ”äksöniä” pitää olla. Kuitenkin mielestäni 7-13-vuotiaiden koulussa vallitsee yleisesti rauhallinen ilmapiiri. Mutta osalla huoltajista on valitettavasti malja niin täynnä, että he eivät kestä pienintäkään huomautusta esimerkiksi siitä, että lapsen on tehtävä kotitehtävänsä.

– Muistutan huoltajia aina tutustumispäivänä, että koulu perustuu oppivelvollisuuslakiin, eikä ole harrastuspaikka, jonne tullaan, jos sattuu huvittamaan. Työ- ja oppimisilmapiiriin kehittäminen lähtee pätevästä henkilökunnasta, jota Paimiossa on onneksi aina ollut saatavana. Yli 95 prosenttia huoltajista myös hoitaa kasvatusvastuunsa ja

tukee koulun opetustyötä. Aivan liikaa sen sijaan nykyisin lomailaan ulkomaila kouluaikana.

Moskovaan suomalaisen koulun rehtoriksi hän päätyi, kun paikka tuli avoimeksi 1998 avioparia varten.

– Vaimoni **Eliisa** on toiminut pitkään Paimion yläasteen matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorina. Kun olin opiskellut venäjää yliopistossa jonkin verran, ja kaksi nuorempaa tyttäremme, **Katri** ja **Maija** olivat sopivan ikäisiä lähteäkseen mukaan, päätimme hakea. Tämä oli suuri elämys ja yksi elämämme vedenjakaja. Meillä oli tilaisuus elää Venäjällä sen huomattavan taloudellisen epävakauden, mutta myös vuosisadan suurimman sananvapauden aikana.

– Pidän loistavana tunteena liikkumista kymmenen miljoonan asukkaan joukossa tuntemattomana. En toki ole kärsinyt Paimiossakaan siitä, että oppilaita ja muita tuttuja tulee tiellä vastaan. Venäjän viiranomaisiin ja maan tunnettuun byrokraatiaan nähden oli helpottavaa, että suomalainen koulu toimii suurlähetystön yhteydessä (sijaitsee kuitenkin muualla). Tällöin sitä ei veroteta likeyrityksenä. Oppilaita oli enimmillään 67, mutta ruhtaan romahduksen vuoksi määrä laski 36:een. Ja sanon samoin kuin kaikki ulkomailla työskennelleet: paluu on vaikeampaa kuin lähtö.

Mistä seuloitui väitöskirjasi aihe?

– Olin opiskellut poliittisen historian maisteriksi työni ohella 1980-luvulla. Kysyin pääsääntöisesti jatkoon professori **Timo Soikkaselta**. Hän ehdotti rehtori-

taustani tuntien tätä aiheita. Sain kiittävästi sekä neuvostoaikaista että uuden Venäjän materiaalia Pietarin alueellisen täydennyskoulutuskeskuksen edustajilta, jotka ovat usein vierailleet Suomessa. Ilman Venäjällä hankittua työkemusta ja vankkaa koulutaustaa en olisi koskaan uskaltanut tarttua siihen, Kaunismaa myöntää.

Hän toivoo voivansa käyttää tohtorintutkintoaan jossain muodossa hyödyksi.

– Valitettavasti vain yliopistomaailma koostuu lähes kokonaan päätöksistä, ja jossain määrin olen myös ikärasismin uhrina.

Ettei elämä menisi tietokoneen ääressä istumiseksi, vastapainoksi hän juoksee vähintään sata 6–7 kilometrin lenkkiä vuodessa.

– Se ja kunnan löylyt saunassa tyhjentävät pään kaikista turhasta. 1990-luvulla olin mukana kaupunginhallituksessa, mutta Moskovasta palattuani se ei enää kiinnostanut.

Kesällä on rehtorillakin aikaa lomaila.

– Olemme vaimoni kanssa matkailleet jonkin verran. Talvilomalla kävimme Istanbulissa, joka osoittautui hyvin kiinnostavaksi. Nyt on tarkoitus käydä jossain eurooppalaisessa kohteessa, ehkä Lontoossa. Toivon myös, että pitkstä aikaa ehtisin lukea myös kaunokirjallisuutta.

Kaivon Liha Kaunismaa Oy:n johtoportaan työsken-teele myös Kari Kaunismaa. Kukas hän on?

– Kyseessä on täysi kaimani ja pikkuserkkuni, joka on kehittänyt menestyvän yrityksen. Toisinaan meidät on sekoitettu, mutta nykyisin vähemmän.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Säätiöt jatkavat naapureihin tutustumista

JATKOA etusivulta Suvannon seudun säätiöiden yhteistoimintaan.

”Kaik’han ne Rauvust on”

Rautu-päivää opasti **Markku Paksu**, ja kirjallista materiaalia jakoi taustatueksi **Heikki Malkamäki**.

Markku Paksun sujuva sanankäyttö suolsi kuulijoille niin faktatietoa Raudun eri kolkilta kuin värikkäitä kertomuksia huumorilla höystettynä.

– No, miul käy vähän kuin keskustalaisel poliitikol – puhe jatkuu, vaikk ajatus katkeaa, vitsaili Paksu.

Markun informaation joukkoon kuului myös vinkkejä siitä, miten moni julkisuuden henkilö on juuriltaan Raudusta: **Katri Komi, Jaana Husu-Kallio, Tuuli Matinsalo, Markku Aro, Markku Onttonen, Sami Sarjula...** Kun listasta ei meinannut tulla loppua, päätti Markku asian toteamalla:

– Ja kaik’han ne Rauvust’ on!

Kun Sakkolan porsaistakin meinasi välillä tulla rautulaisia, alkoi bussin perältä sakkolalaisten osastosta kuulua vastalauseita. Asiasa päästiin kuitenkin yhteisymmärrykseen; kyllä niiden Sakkolan porsaiden sekaan mahtui parisniekkojen kaupattavaksi porsaita myös muista pitäjistä.

Raudussa käytiin alkajaisiksi katsomassa ”Raassulin tullia” ja vanhaa rajaa, jonka jälkeen alkoi Inkerinmaa. Inkeristä tuli paljon pakolaisia Rautuun 1920-luvun vainojen aikaan, ja kuntaan rakennettiin mm. inkeriläisten lastenkoti. Inkeriläisiä jäi Rau-

tuun asumaan peräti parituhatta henkeä.

Markku Paksun kertoessa pitäjän historiaa ohitettiin mm. Orjansaaren kylä ja käytiin Saijajoella vanhan Ättolan myllyn paikalla. Vehmaisten koulua Paksu kertoi joskus olleensa jopa ostamassa, mutta nyt hänellä on siitä muistona vain ikkunanpokat. Paikan omistaa venäläinen upseeri, jonka kesäpaikkana vanha koulu toimii. Leinikylän hiekkaranta – Paksujen vanhoja tiluksia – oli matkalaisille komea nähtävyys, missä kevätkylmän veden kävi testaamassa **Eeva Malkamäki**. Maiseman jälkeen emme ihmetelleet, miksi Markku kotikunnaita takaisin havittelee.

Leinikylän hovista kuulimme hurjia tarinoita; paikalla oli asunut nuoriin miehiin mieltynyt ”musta leski”, joka tappoi rakastajansa niihin kyllästyttyään.

– Lienee puutarhassa paljon luita, kommentoi oppamme.

Raudun asemakylä on pitäjän vilkkaampi keskus. Aseman piirustukset yms. dokumentteja on Rautu-Seuran hallussa. Hautausmaan muistomerkillä matkalaiset istuttivat kesäkukat. Palkealan ortodoksikirkon hautausmaalla nähtiin Larin Parasken muistomerkki, ja ortodoksikirkon paikalla oleva muistokivi. Kirkkopuistoa on raivattu kymmenkunta vuotta sitten, mutta vesurilla olisi nykyin töitä.

Kotiinlähtöpäivän aamuina visiitti vei vielä ihastelemaan Raudun komeaa ortodoksikirkkoa kellotapuleineen. Kirkon pihapiiri oli täynnä autoja paikallisten ollessa sunnuntaiaamun jumalanpalveluksessa.

Raudun lomakeskus laajenee edelleen

Korvat höröllä olevia kyydittäviä Leo Orjamon sompaamassa bussissa oli Metsäpirtin ja Raudun edustajien lisäksi Vpl. Pyhäjärveltä, Räisälästä ja Sakkolasta. Käkisalmen ja Vuoksen säätiöiden väkeä ei tällä kertaa mukaan ennättänyt. Pyhäjärveläisiä edustivat **Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala** ja **Salme Rintala**.

Majoituspaikkana toiminnut Igoran lomakeskus Raudussa oli hyvätasoinen, jossa valittamisen sijaa ei ollut huoneissa, ruoka- tai muissakaan palveluissa. Tietämän mukaan lomakeskusyrityksessä on vahvasti mukana Venäjän pääministerin **Vladimir Putinin** puoliso **Ljudmila Putina**, joka olisi hiljattain hankkinut Igoran yhteyteen lisämaata 2000 hehtaaria golfkenttää varten. Nyt alueella on mm. laskettelurinne ja uimahalli, ja jäähallia rakennettiin parhaillaan.

Igorassa suomalaissäätiöiden edustajien vieraana piipahti Raudun kunnanjohtaja **Aleksandr Sokolov**, mutta muiden kuntien edustajia ei tällä kertaa yhteiselle illalliselle saapunut. Tulkkeina iltailaisuudessa ja muualla matkan varrella toimivat **Jukka-Pekka Mustonen** ja **Kaisa Paukku**.

Palvelupisteet toiminnassa

Reissuun kuului tietysti makkaranpaistot ja iltapäiväkahvit taukopaikoilla. Matkaa siivittivät myös laulut ja runot, joiden esittäjiä löytyi vapaaehtoisesti matkalaisten keskuudesta, esimerkiksi **Raili Lameranta** ja **Pirjo Kiiala**.

Raudun kunnanjohtaja Aleksandr Sokolov tervehtimässä Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies Pirjo Kiialaa ja puheenjohtaja Yrjö S. Kaasalaista. Vasemmalla Sakkolan edustaja Hannu Turkkinen ja oikealla Räisälän Juhani Huppunen.

Keväisellä käynnillä tuli todettua myös se, että Kiviniemen koski virtaa sijallaan, Muolaan ”automarket” palvelee edelleen, Kuusaassa ”navetan” kahvila- ja majoituspalvelut ovat toiminnassa.

Viipurissa kannattaa edelleen tehdä ostoksia niin torin vaiheilla kuin kauppahallissa ja ehkä uutena kohteena piipahtaa kauppa-keskus Karusellissa.

Ja että rajamuodollisuuksiin kuluva aikaa ei voi koskaan tietää; tulomatka sujui hyvinkin sukkelaasti, mennessä jonossa jumitettiin perisen tuntia.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Raudun ortodoksikirkko on tutustumisen arvoinen käyntikohde.

Karjala-oppaiden tekijä Lehtipuu puhuu Räisälä-juhlilla, Liikanen viihdyttää

Vuoden 2009 Räisälä-juhlat pidetään Kokemäen Koulukeskuksessa (Haapi-onkatu 13) 27.–28. kesäkuuta. Vetonauloina ovat tällä kertaa kirjakustantaja ja matkailutoimittaja **Markus Lehtipuu** ja viihdetaitelija, seremoniamestari **Erkki Liikanen**.

Juhlapuhujaksi saapuvala, matkaopaskirjoistaan tutulla Markus Lehtipuulla ei ole juuria Karjalassa, mutta hän kiinnostui Karjalasta helikopterimatalla vuonna 1999. Sen jälkeen hän teki Karjala-oppaita varten kymmeniä matkoja Suomen itäpuoliseen Karjalaan vuosina 2001–2004. Lehtipuun matkaopas ”Karjala” on ollut suosittu varsinkin luovutettuun Karjalaan suuntaavien kotiseutumatkajien keskuudessa.

Markus Lehtipuu osallis-

tuu aktiivisesti Karjala-keskusteluun. Hän on esiintynyt tässä ominaisuudessa myös radiossa ja televisiossa. Hän vaatii Suomen Neuvostoliitolle luovuttamien alueiden liittämistä takaisin Suomeen ja katsoo, että se pelastaisi Karjalan rappiolta.

Räisäläisten Säätiön hallituksen pj, **Juhani Huppunen** kertoo 64. Räisälän pitäjäjuhliden noudattavan totuttua kaavaa niin ohjelmarakenteeltaan kuin käytännön järjestelyiltäänkin.

– Muistojen ilta alkaa lauantaina kello 16 ja Kokemäen Karjalaseuran järjestämät illamat kello 19. Sunnuntai aloitetaan juhlaesillä parin sadan metrin päässä koulukeskuksesta olevassa kirkossa. Pääjuhlan aloitamme kello 13.30, luettelee Juhani Huppunen, ja muistuttaa että majoi-

tusta voi saada Räisälän Opistolta rehtorin välityksellä.

Kokemäen Karjalaseuran iltamissa esiintyy yksi Suomen suosituimmista laulajista ja esiintyjistä. Evakko-reestä karjalaisille ehkä tunnetuimmaksi tullut **Erkki Liikanen** (s. 16. huhtikuuta 1943, Viipuri) saapuu lauantai-illan tilaisuuteen viihdyttämään ja hauskutamaan. Hän on kunnostautunut laulajana, laulun-tekijänä ja rumpalina, ja hauskuttaa juhlakansaa esityksellään ja tarinoillaan. Laulujen ja juttujen ohella kannattaa kuunnella niihin liittyviä vakavampiakin ajatuksia.

Kokemäen Karjalaseuran pj, **Matti Lundén** kertoo, että illoissa iltamissa voidaan kuulla viimevuotisen Kultainen Harmonikka-fi-

nalistin **Henriikka Santa-**maan taidokasta soittoa. Ulvilalainen tekniseksi ja tulkinnallisesti osaavaksi ylistetty nuori harmonikan taitaja sai viime vuoden kilpailussa jokaiselta tuomarin jäseneltä täyden 10. Samaan ei yltänyt kukaan muu soittaja.

Erään kuulijan mukaan syvästi osaavan ja hienoja nyansseja rikkaasti tulkitsevan muusikon tyyli oli liian tuore perinteiselle harmonikkakansalle, joka äänesti hänet kisassa toiseksi.

Me voimme lauantain iltamissa Kokemäen koulukeskuksessa vetää omat johtopäätöksemme. Siinä ohessa on tilaisuus viettää kaksi päivää Räisälä-juhlilla ilmapiiristä nauttien.

KULLERVO
HUPPUNEN

Sakkola-juhlat kutsuvat Pirkkalaan

Sakkolan pitäjäjuhlilla vietetään Pirkkalassa Naistenmatkan koululla sunnuntaina 26.7. Sitä ennen vietetään perinteiset kirkonmenot. Juhlajumalanpalveluksen jälkeen siirrytään koulutiloihin, jossa on tarjolla tarinointia ja ruokapöydän antimia.

Ohjelmaosuuden aloittaa puoliltapäivän julkistettava Sakkolan Kirkonkylän koulupiirin kyläkirja. Pääjuhla käynnistyy puoli kahden maissa. Juhlaohjelmassa on laulua, runoja, musiikkia, tervehdyksiä ja tansseja. Juhla-puheen pitää Pirkkalan pormestari **Antero Saksala**.

Karjalaista ilonpitoa on luvassa myös perjantai-iltana 24.7. Haikan lavalla, missä pidetään illamat. -MRT

Paukut yhteen Huittisissa

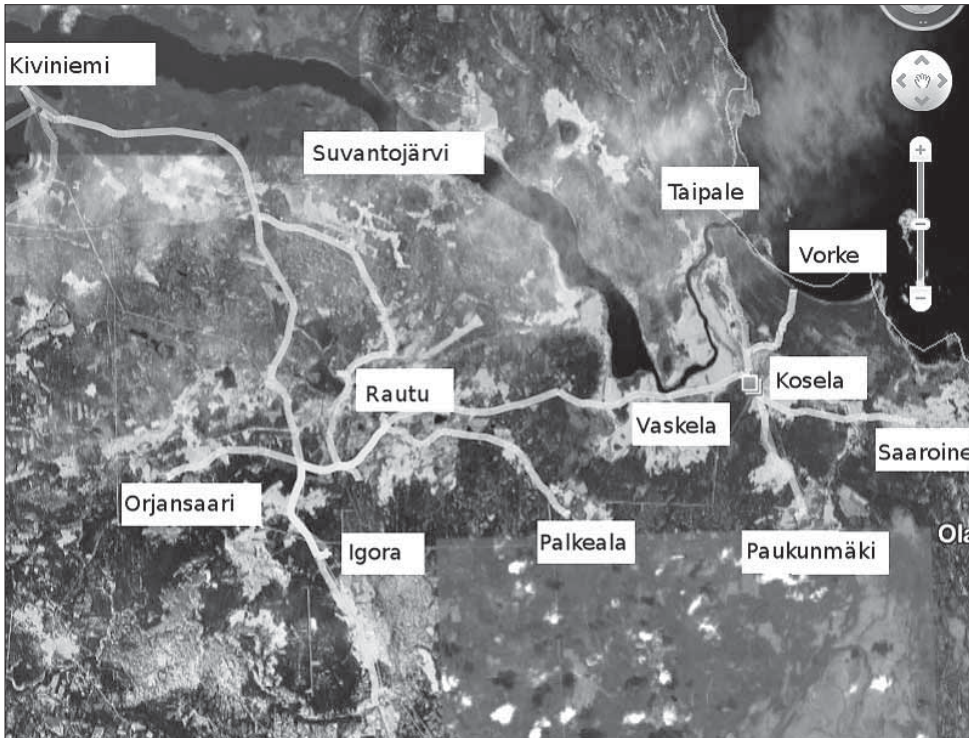
Paukkujen sukkokous järjestetään lauantaina 15.8.2009 kello 12.00 Huittisissa Suttulan vanhalla koululla Punkalaitumentie 730 (Punkalaitumen tietä Huittisten keskustasta noin 12 kilometriä Punkalaitumen suuntaan).

Kaikki, jotka katsovat tavalla taikka toisella kuuluvansa Paukkujen sukuun, Tervetuloa!

Tarjoilujen järjestämisen vuoksi ilmoita osallistumisestasi välittömästi Pauli Paukulle 040-7704078 tai sukutoimikunnan puheenjohtajalle Hannu J. Paukulle 0500-741296 tai hannu.paukku@punkalaidun.fi

Sama yhteismatka GPS:n taltioimana

Johdanto

Suvannon seudun pitäjä-yhteisöjen matka Rautuun ja Metsäpirttiin tehtiin 21.-24.5.2009.

Tässä yhteenvedossa esitetään matkan tapahtumia GPS-laitteen dokumentoimana. Matka alkoi Nastolasta Tampereen kautta Helsinkiin ja edelleen Vaasimaasta Raudun Maanselälle, Igoran hiihtokeskukseen, joka oli 35 henkisen seurueen tukipiste. Täältä käsin tutustuttiin Metsäpirttiin (22.05.) ja Rautuun (23.05). Paluupäivänä (24.05) palattiin tulo-reittiä pitkin takaisin Helsinkiin, Tampereelle ja bus-si lähtöpaikalle Nastolaan. Lämpimimmät kiitokset kaikille matkaan osallistuneille. Matkareitti on esitetty kuvassa 1.

Yllä oleva kartta on kopio Googlen tarjoamasta satelliittikuvasta. Harmaa viiva esittää matkareittiä. Saavuimme Igoraan Kiviniemestä. Metsäpirtin osuus alkoi Igorasta, josta

ajoiimme Raudun kautta Metsäpirttiin. Metsäpirtissä pysähdyimme ensin Vaskelassa, sitten Koselassa, sieltä Taipaleen joen suistoon, josta edelleen Vorken rantaan. Sieltä edelleen Koselan kautta kirkolle ja Saaroisiin ja lopulta Paukunmäelle ja takaisin Igoraan. Raudun osuus alkoi Igorasta Kuolemanlaakson kautta entiselle rajalle, paluu Käkisalmitietä pitkin Raudun risteykseen, josta käynti Orjansaareen ja Liipolaan (Kivennapaa). Sieltä paluu Käkisalmitielle, josta Kiviniemeä kohden Petäjärvelle (Sakkolaa), josta Vehmaisiin ja edelleen Leinikylään. Sieltä Raudun rautatieaseman kautta Raudun kirkolle ja edelleen Palkealaan, josta paluu Igoraan. Paluupäivänä kävimme Raudun ortodoksihaudausmaalla ja uudessa ortodoksikirkossa, jonka jälkeen Kiviniemen kautta Muolaan Kuusaaseen ja sieltä Viipuriin ja kotiin evakkomaahan.

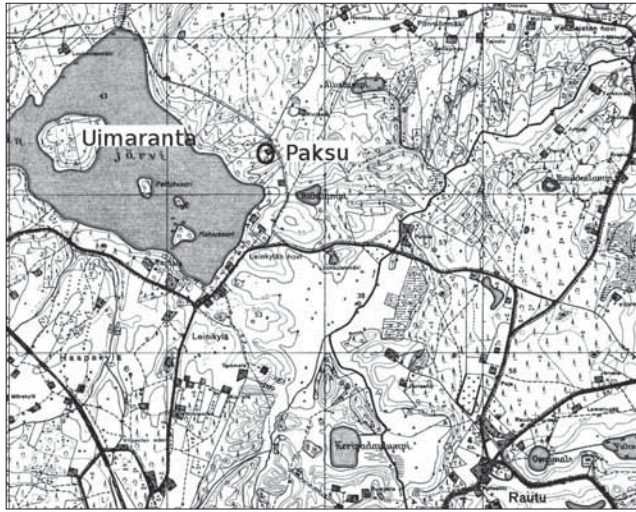
Nykypäivän kartat

Karjalan Kannaksesta on tarjolla lukuisia karttoja. Kuvassa alla on esitetty venäläinen karttakopio Raudun ja Metsäpirtin alueelta. Siihen on sijoitettu edellä oleva matkareitti risteinä. Kartasta näkyy nykyasutus, joka jossain määrin vastaa aikaisempaa asutusta.

Eräin paikoin on selviä asutuskeskittymiä. Tällaisia ovat Raudun puolella kirkonkylän seutu ympäristöineen, Leinijärven alue, Raasulun ympäristö, Palkeala sekä Sirkiansaaren ympäristö. Metsäpirtin osalta asutus on keskittynyt Koselaan, mutta uutta asutusta on syntynyt Vaskelaan, Raajuun, Terenttilään, Neusaareen, Harjukylään, Paukunmäelle sekä Joentaalle.

Topografikartta 1930-luvulta

Kartta yläkulmassa esittää Raudun keskustan Leinikylän aluetta 1930-luvulla. Karttaan on merkitty Markku Paksun isoisan talo.

Kartassa näkyvät myös muut ennen sotia rakennetut talot. Nykyään Paksun talon ympäristö on täynnä suurrehkoja omakotitaloja. Uimaranta on todella upea, hienoa hiekkaa koko rinne. Punaiset rastit ovat matkareitin merkkietoja.

Ohjeita talojen ja muiden kohteiden paikantamiseksi

Noudattamalla seuraavia ohjeita löydät GPS:n avulla minkä tahansa kohteen, oli pa kohteen ympäristö muuttunut vuosien varrella miten paljon tahansa.

- Ennen kotiseutumatkaa tallenna GPS-laitteeseen halutut kohteet, esim. isovanhempien kotitalo ja muutama kiintopiste lähistöltä.
- Tallennusta varten tarvittavat topografikartan (1:20000), josta poimit tarvittavat tiedot. Koordinaattien tallennuksessa tulee tuntee kartan projektio (koordinaatisto). Mitä huolellisemmin koordinaatit pystyy määrittämään, sitä tarkemmin oikea paikka maastosta löytyy. Tarvittaessa löytyy ohjelmia, joiden avulla on mahdollisuus digitaalisista kartoista poimia koordinaattitiedot.
- Kohde löytyy maastosta kulkemalla etukäteen talletettua paikkatietoa kohden. Kun etäisyys paikkatietoon on 0, ollaan koh-

teen päällä. GPS-tiedon tarkkuus laitteesta ja satelliittien asemasta riippuen on usein 10 m luokkaa.

4. Vaihtoehtoinen tapa on selvittää etukäteen kohteen etäisyys ja suunta sopivasta kiintopisteestä, jonka sijainti on helposti havaittavissa ja jonka sijainti on varmuudella pysynyt entisellä paikalla. Tällöin GPS-laitteen avulla voidaan kulkea haluttu matka haluttuun suuntaan (näkyvä laitteesta).

5. Google (maps.google.com) tarjoaa satelliittikuvaa Karjalan Kannaksen alueelta. Monin paikoin satelliittikuva on riittävän tarkka talojen sijainnin määrittämiseksi. Asettamalla kursorin talon päälle voidaan lukea tarkat koordinaatit, jotka voidaan sitten syöttää GPS-laitteeseen. Toistaiseksi tätä kautta ei kuitenkaan ole mahdollista katsoa vanhoja karttoja, joten sovellus ei tarjoa välitöntä apua useimpiin tilanteisiin.

Vanhat talot tarjolla internetissä Raudun ja Metsäpirtin osalta

Metsäpirtin kotisivuilla (www.metsapirtti.net) on tarjolla ennen sotia olevat talotiedot Metsäpirtin ja Raudun osalta. Nämä tiedot avautuvat Googlen tarjoamilla sovelluksilla seuraavasti:

maps.google.com

Avaa sovellus selaimella kirjoittamalla osoitekenttään maps.google.com. Tällöin avautuu sovellus ja sivun ylälaudassa on vapaa kenttä, johon tulee kirjoittaa haluttu tiedostonimi. Raudun talot löytyvät osoitteesta:

<http://www.metsapirtti.net/gps/kml/rautu.kmz>. Vastaavasti Metsäpirtin talot löytyvät osoitteesta: <http://www.metsapirtti.net/gps/kml/metsapirtti.kmz>. Voit katsella joko Googlen tarjoamaa karttapohjaa (map) tai satelliittikuvaa (satellite) valitsemalla yläreunan valikosta haluamasi vaihtoehdon. Molempia esitysmuotoja voi myös suurentaa ja pienentää sekä kohdentaa katselupaikkaa hiiren toimintoja käyttäen. Tarkkaa satelliittikuvaa on tarjolla muun muassa Sirkiansaaren ja Haapsaaren alueilta. Taloja klikkaamalla avautuu esille 1930-luvun isäntätiedot. Metsäpirtin osalta kyseisestä ikkunasta avautuvat myös talon asukkaat lisätietoineen. Tämä edellyttää käyttäjältä salasanaa (käyttäjä: talotieto, salasana: asukkaat).

googleearth

Kolmiulotteinen maailma avautuu googleearth-sovelluksella. Sen voi asentaa ilmaiseksi omalle koneelleen Googlen sivuilta.

Tähän sovellukseen voidaan myös antaa omia tiedostoja. Edellä olevat Raudun ja Metsäpirtin talotiedot asukkaineen löytyvät helposti selaimen avulla asettamalla osoitteeksi

<http://www.metsapirtti.net/gps/kml/rautu.kml> Raudun talojen osalta ja

<http://www.metsapirtti.net/gps/kml/metsapirtti.kml> Metsäpirtin talojen osalta.

Tämän jälkeen sovellus ehdottaa googleearthin käyttöä, joka sovellus avautuu hyväksymällä kyseinen ehdotus (edellyttää toki asennettua googleearth-sovellusta).

Sovellus on edellistä monipuolisempi tarjoten mahdollisuuden katsella maastoa mistä tahansa avaruuden pisteestä. Esimerkiksi kiipeämällä Hatakän mäen päälle ja katsomalla horisonttiin avautuu taustalla Laatokka.

Viereisessä kuvassa on esitetty ote googleearth-sovelluksen avulla Metsäpirtin Joentaan kylästä, Martti Pusan talon (talo 2343) ympäristöstä. Satelliittikuvasta erottuvat tiet, pellot ja puusto selvästi. Alimmassa kuvassa on esitetty taloa 2343 klikkaamalla avautuva perhetietous.

Lisätietoa kartoista ja paikantamisesta sekä talojen tärkeitä koordinaateista voit pyytää suoraan kirjoittajalta, mukavimmin sähköpostin välityksellä.

KALEVI HYYTIÄ
kalevi.hyytia@metsapirtti.net

Venäläinen kartta 2000-luvulta Raudun ja Metsäpirtin alueelta. Matkareitti merkitty pienillä risteillä.

Tiedosto	Muokkaa	Näytä	Sivuhistoria	Kirjanmerkit	Työkalut	Ohje
http://www.metsapirtti.net Google						
Most Visited The Mozilla Organiza... Latest Builds						
kartalle						
Matti ja Aino Pusan talo, talo n:o 2343						
Martti ja Aino Pusa, talo 2343, Joentaka						
1. Talon asukkaat v. 1939						
- Martti Pusa (s. 1901 Joentaka) - pso: Aino Pusa (s. 1907)						
Lapset:						
- Katri Pusa (s. 1934 Joentaka) - Pentti Pusa (s. 1936 Joentaka)						
2. Evakkotie						

Kultaranta ja Naantali, erinomaiset retkikohteet

Venesatamaa ympäröi kesäisin käytössä olevat rantaravintolat, mutta katseen vangitsee vanha Luostarikirkko. Kuva: Veikko Miikkola.

Kultaranta, Tasavallan Presidentin kesäasunto siintele Naantalin venesatamasta nähtynä Luonnonmaalla jylhänä ja salaperäisenä. Maiseman toinen katseen vangitsija on keskiaikainen luostarikirkko.

Näihin ei niin pääse lähemmin tutustumaan. Kultarannan puisto avautuu vain tarkoin rajatuina vierailu aikoina, sen graniittihuvila ei lainkaan. Kirkkoon ei musiikkijuhlien aikaan ole taasen tilaisuuksien ulkopuolella pääsymahdollisuutta, koska konserttoijat käyttävät kirkkoa myös harjoitussalina.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran yhdessä kurkikokiseuralaisten tekemällä kesäretkellä kirkko nähtiin vain kaukaa, mutta päästiin niin Kultarannan puistoon kuin kierokselle Vanhan kaupungin kujillekin ja ihastelemaan venesatamaa. Muumimaailmaa, jonka kesäsezonki juuri retkipäivänämme avautui, ei oltu ohjelmaan yritetty mahdollistaa.

Aurinkoisena kesäkaupunkina mainostettu Naantali oli pilvisenäkin päivänä elämys. Vanhaan kaupunkiin päästyä on rantabulevardin pittoreskia ja värikästä näkymää kesäravintoloiden terasseineen silmäillessä suorastaan vaikea uskoa tämän idyllin levittäytyvän eteen Suomessa. Naantalia ei suotta ole esitteissä mainittu yhdeksi Suomen kauneimpiin kuulu-

vaksi lomakaupungiksi.

Pitäjien välistä yhteistyötä

Ihmisten välinen ystävyys voi johtaa yhteisöiden väliseen yhteistoimintaan ja ystävyysyteen. Oivana esimerkkinä Suvannon pitäjätalokkaiden ja toisaalla sukututkijoiden välinen yhteistyö naapuripitäjien keskenään muutoinkin tuttujen aktiivitoimijoiden lujittuneesta, rajoja kumartamattomasta ritti rinnan tekemisestä.

Vähitellen syntyneet ihmisten väliset yhteydet johtivat tänä keväänä siihen, että pyhäjärveläiset ja kurkijokelaiset lähtivät yhteiselle kesäretkelle Naantalisiin. Kiinnostuneita tulijoita riitti 60 lähtijää, joille tarvittiinkin sitten menopeliksi kaksikerrosbussi. Sellainen löytyi Talma-Bussilla. Tunnelista toiseen etenevää uutta Helsinki-Turku moottoritietä matkattiin huppeaa maisemaa korkealta kakkoskerroksen tasolta ihaillen ja me ykköskeroslaiset nautimme näkymistä normaaliin tapaan.

Bussimatalla keskustelut toispitäjäläisten kesken kävivät käytävän yli, perillä kahteen opastusryhmään jakautuessa sekoituttiin sopivasti, aterialla ruokailtiin enimmäkseen sekapöydissä – ja niin tutustuttiin päivän mittaan yli pitäjärajojen ainakin vähän lisää.

Suuri hyöty oli siitä, ettei retkelle tarvinnut matkata kahdella vajaalla bussilla, kun kummastakaan pitäjäseurasta ei tahdo enää nykyisellään löytyä menokohdeesta riippumatta täyttä bussilastillista. Puhumattakaan siitä, että me järjestelyvastuussa olevat koimme voimiamme säästyvän yhteen hiileen puhalttaessa.

Krookilan ihastuttavat Wanhat Kupit

Kun ehdotukset Kultarannan lisäksi hyvistä matkaan liittyvistä kohteista tehnyt Naantalin kaupungin matkailutoimisto tarjosi tulo-matkalle käyntiä Krookilan kotiseutukeskuksen Wanhat kupit kahvikuppimuseoksikin kutsutussa paikassa Raisiossa, en ollut koskaan kuullutkaan paikasta. Krookilan historia alkaa vuodesta 1490. Juhana III lahjoitti tämän kruunun-talon aviottomalle tyttärelleen v. 1577 ikuisiksi ajoiksi.

1700-1800 luvulta peräisin olevien vanhojen talojen muodostamassa pihapiirissä on toiminut tyyppilinen talonpoikaistalo rakennuksineen. Nyt paikka on Raision kaupungin omistama Krookilan kotiseutukeskus Wanhat Kupit kahviloinen, juhla- ja näytelytiloinen. Kahvit tarjotaan ryhmille Juhla Mummola ravintolassa, vanhan tummuneen pirtin suuren

Tätä näkymää Kultarannan puiston muotopuutarhassa hallitsee suurten kynähaapojen muodostama kuja. Kuva: Kauko Hinkkanen.

uunin äärellä isossa tuvasa ja niitä voi vetäytyä nauttimaan saliin tai pikkukam-mareihin.

Arabian tuotantoa kaut-ta vuosikymmenten esittelevä kahvikuppien ja muiden astioiden mainio koelma Wanhat Kupit toimii myös myymälänä. Kotiin viemisiksi voi täydentää vaikkapa rikki menneen kupin tai lautasen tilalle uuden omiin astiastoihin-sa. Samassa tilassa on myös pikkuruinen kahvila. Pihapiiriin aitassa oli esillä Arabian tee- ja kahvikannujen kokoelma. Toisessa aitassa voi tehdä edullisia löytöjä astiastojen osien yksittäiskappaleista. Krookilassa olisi viihtynyt vaikka koko päivän, tosin silloin olisi joutunut ehkä mukaan häihin tai muihin perhejuhliin, joita tiloissa ahkerasti vietetään.

Idyllinen kaupunkikuva

Naantaliin saapuessa katseen vangitsevat arkkitehtonisesti puukaupungin tyyliin sopien vain korkeintaan kolmikerroksiset rakennetut talot. Komea parikolmekymmenmetrisenä korkealle kurottava kynähaapa on puistokadun reunuspuuna vaikuttava näky.

Ellei joka kylästä ja kaupungista tuttu kauppak-

jujen räikeinä huutavien mainosten suma löytyisi myös Naantalista, olisi vaikutelma epätodellisen siisti ja puhdas.

Silloiseen Maskun pitäjään, Naantalin Ailosten niemelle v. 1442 sijoittunut birgittalaisluostari sai nimen Vallis Gratiae – Armon laakso, joka keskiaikaisen ruotsinkielen mukaisesti on Nadhendaal. Vuotta 1443 pidetään Naantalin kaupungin perustamisvuotena.

Vanhassa kaupungissa värikkäät talot ovat hyvässä maalissa, siistejä, idyllisiä pihanäkymiä ja kapeita katuja. Somaa kuin nukkekylässä. Vierailulla kaupungin museossa tutustutetaan mm. kuuluisaan birgittalaisluostarin nunnien käsityöperinteeseen pellavaisine sukkineen ja pienine nukkeineen.

Kauneimmillaan kaupunki on venesataman äärellä. Vaikka laitureiden vierasvenepaikat ovat vielä ja purjevereneistä osa telakalla eikä koleasta säästä johtuen lukuisten rantaravintoloiden terasseilla näy ketään, houkuttelee näkymä jäämään ja mieleen jää kytämään paluu kesemmällä. Kuuluisasta vanhasta kylpylästä on jäljellä enää koristeellinen rantaravintolana toimiva rakennus kirkonmäen juu-

rella meren rannalla. Uusi kylpyläkokonaisuus toimii kauempana noin kilometrin päässä keskustasta.

Presidentin kesäasunto Kultaranta

Tasavallan Presidentin kesä Kultarannassa alkaa tänä vuonna kesäkuun 10. päivä.

Naantalin kaupungin tervetuliaisseremoniat pidetään vuosittain venesatamassa. Sieltä presidentti puolisoineen siirtyy kirkkoon musiikkijuhlien konserttiin. Tänä vuonna konsertin nimenä on Unelmia ja näkyjä. Tasavallan presidentti **Tarja Halosen** voi Naantalissa nähdä paitsi tulojuhlassa ja konserteissa myös Kultarannassa. Oppaiden mukaan on hyvin tavallista, että myös siellä vierailevat ryhmät näkevät hänet puistopuutarhassa tai matkalla golfaamaan ja hän tervehtii aina vieraita iloisesti vilkuttaen.

Lars Sonckin suunnitteleman Kultarannan graniittihuvilan rakennustyöt tehtiin vv. 1913-16, rakennuttajana aikansa rikkain suomalainen suurliikemies maanviljelysneuvos **Alfred Kordelin**. Hänen kuoltuaan v. 1917 Mommilan kartanossa sattuneessa kahakassa vain 48-vuotiaana tila siirtyi tämän poikamiehen

Krookilan Wanhat Kupit tarjoaa Arabian tuotannosta jo poistuneiden mallistojen kappaleita ihasteltavaksi ja myyntiin.

Eeva-Liisa Miikkola, Kaarina Pärssinen, Marketta Mattila ja taempuna Kaisa-Liisa Korhonen Vpl, Pyhäjärvi-seuran hallituksesta kahvitaulla Krookilan pirtissä.

Krookilan kotiseutukeskuksen pihapiirissä on myös taustalla oleva Juhla Mummolaksi nimetty ravintola- ja juhlatila. Kuvat: Veikko Miikkola.

Kaupunginmuseon pihapiirissä on yrttitarha, jonka yrttivalikoiman kerrotaan olevan peräisin birgittalaisluostarinajoilta. Retkeläisistä etualalla oikealla mm. Anja Pärssinen, Arja Hiiri ja Inkeri Hiiri. Kuvat: Kauko Hinkkanen.

testamentin mukaan Turun yliopistolle. Alue rakennuksineen siirtyi vaihtokaupalla eduskunnan päätöksellä valtiolle, kun oltiin etsiskelemässä uuden tasavallan korkeimmalle virkamiehelle kesäasuntoa. Presidenttien kesäasuntona se on toiminut vuodesta 1920.

Raikas merituuhi puhalteli tuskin plus kymmenasteisessä säässä Kultarannan puistoa kiertäessämme.

Kun oikein antoi mielikuvituksensa laukata, saattoi oppaan selostusta kuunnella nähdä mielessään puiston kymmenien kukkapenkien niin sinivalkoiset, punaisten sävyjen kuin muutkin kukkaismaailmat.

Suihkulähteitä ei oltu vielä avattu. Kesäkukkien istutuksia ei kylmän kevään vuoksi oltu vielä tehty. Leimukukkapenkit olivat hyvässä kasvuvauhdissa, samoin kaarevissa penkeis-

sään rehottavien lukuisten ruusulajien muodostama pyöreä ruusutarha.

Eräs mieleen jääneistä yksityiskohdista oli kasvihuonealueella sijainnut, lähes mielettömän upea, arvioletta lähes parikymmentimetrinen, toista metriä leveä pionipenkki satoine ellei tuhansine lähellä avautumista olevine nuppuihin. Sen jos minkä haluaisin nähdä alkukesään sijoittuvassa kukkaluostossa. Harrastelijatarhurina haluaisi nähdä myös hyötypuutarhan, sillä Kultaranta on täysin omavarainen presidentin taloudessa tuotteita kasvattava valtion maatila. Niin juurekset, hedelmät kuin kukatkin tuotetaan tilalta presidentin tarpeisiin ympärivuotisesti.

Tunnin opastetulla kieroksella näkee pääosan tästä Suomen suurimmasta rakennetusta puistoaluees-

ta ja Versaita muistuttavasta muotopuutarhasta. Kerrottiin, että kaikilla puisto-alueella ja metsään sijoituvilla kauniilla, huvilamaisilla rakennuksilla on käyttötarkoituksensa ja asujansa kesäaikaan. Presidentin mukana tulee taloja asuttamaan myös henkilökunta linnanvoudista ja adjutanteista hovimestariin ja turvamiehiin. Kun talvella puutarhaa ja puistometsää hoitaa kahdeksan henkilöä, lukumäärä noin kymmenkertaistuu kesäkuukausiksi. Graniittilinnassa ei presidenttiperheen lisäksi asu muita. Sinne sisälle pääsy on kaikkina vuodenaikoina kielletty.

Ilman ryhmää Kultarantaan pääsee tutustumaan perjantaisin klo 18-20, jolloin puisto Kordelinin ohjeiden mukaisesti on vapaasti avoinna kaikkein käyskennellä.

Graniittihuvilan puiston muotopuutarha päättyy aukioon, jolla on alun perin Sammakko-veistoksen alustaksi suunniteltu suihkukaivo. Veistos on nykyisin Amos Anderssonin kesäpaikan taidekokoelmissa Kemi-össä.

Merellisiä herkkuja

Retkeläisten ruokapaikaksi valittiin tällä kertaa saaristolasiiravintola Pohjakulma, Kultarannasta vain 12 kilometriä Rymättylään, joka sekin vuoden alusta on kuulunut kuntaliitoksen myötä Naantalisiin.

Monenlaisten kalaherkkujen kerrottiin olevan talon omien reseptien mukaan valmistettuja. Vanhalle kansakoululle sijoittuva suosittu juhlapaikka on ryhmämme kokemuksen mukaan aivan erinomainen ruokapaikka. Se on avoinna ryhmille ja lauantaita lukuun ottamatta kaikille.

Iloksenne tuliaisiksi tarjottiin ostettavaksi paitsi saaristolaisleipää myös kahden pikkutyön toimesta vastaanotettua Rymättylän perunaa kilon pusseissa.

KAARINA
PÄRSSINEN

Tuulahdus Saimaan rannalta

Kesä on taas hehkeimmillään täällä Etelä-Karjalassa, niin kuin varmaan joka puolella Suomea. On todella hienoa saada taas nauttia ihanasta suvesta, mutta ettei aika mene ihan löhöilyksi, niin asiaan.

Kun helmikuun lehdessä tuln luvanneeksi, että palaatan tämän kulmakunnan kuulumisiin, niin tässä tarinaa toiminnastamme.

Vuosikokous, anteeksi vain, pidettiin hiukan myöhässä, vasta 15. toukokuuta Pirkko Musakan kodissa. Ensin Pirkko voiteli paikalla olleet hyvään kokousvireeseen runsailla pöydän antimillaan. Meitä oli koolla tarpeellinen määrä Pyhäjärvi-kerhomme jäseniä, näin ollen päätöksemme olivat myös virallisia. Puheenjohtajan avatua kokouksen päästiin asialistaan, joista keskeisimmät olivat henkilövalinnat ja toimintasuunnitelma. Puheenjohtajana jatkaa Raimo Federly, samoin sihteerinä Orvokki Vanhanen. Hallituksen kokoonpano on myös entinen: Risto Nokelainen, Veikko Kukko, Gunnar Tynkkynen, Esteri Uronen ja Pirkko Musakka. Tilintarkistajina jatkavat myös hyväksi havaitut Pirjo Kukko ja Arja Nokelainen. Kaikki valinnat tapahtuivat hyvässä yhteishengessä.

Toimintaamme kaivattiin jotain tapahtumia, ja jo paikan päällä muutama ehdotus tuli esille. Esimerkkinä mainittakoon teatteri- tai näytelmäretkiä, yhteisiä ruokailutapahtumia yms. tämantapaista toimintaa.

Että näillä eväillä pitäisi eteenpäin porskutella. Hyvää ja aurinkoista kesää täältä Saimaan rannalta.

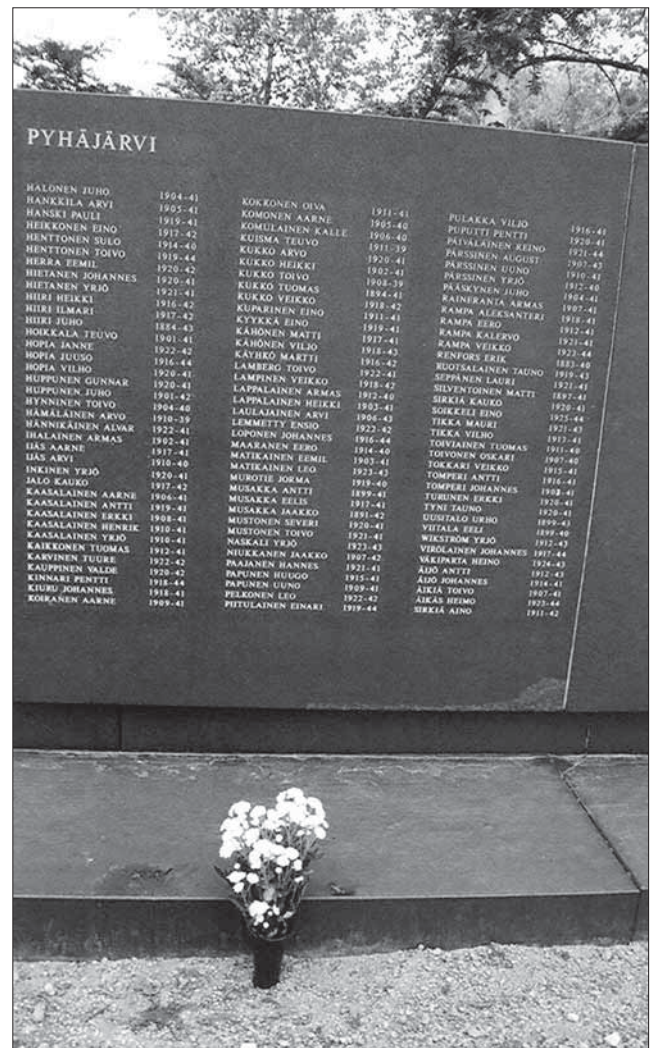
RAIMO FEDERLY

Sankarihautausmaa Lappeenrannassa

Lappeenrannan sankarihautausmaa on Suomen toiseksi suurin sankarihautausmaa. Sankarihautausmaan tuntumassa on Äiti-Karjala monumentti, jonka muodostavat

Äiti Karjala -patsas (Kauko Räsänen) ja sitä kolmelta suunnalta ympäröivä 70 metriä pitkä graniittimuuri. Muuriin on kaiverrettu luovutetun Etelä- ja Keski-Karjalan sankarihautoihin haudattujen tai kadonneitten siunattujen 5 500 sankarivainajan nimet. Äiti-Karjala monumentissa on mukana myös Vpl. Pyhäjärvi.

PAULA PENTTILÄ

Etelä-Karjalan karjalaisseurojen piiri huomioi vuoden tärkeinä muistopäivinä Vpl. Pyhäjärven paa-

Tervetuloa Pärssisen Sukuseuran kesäiseen kokoontumiseen !

Sastamalan Kinnalan Koukulla 15.08.2009 klo 12.00 - 18.00

PÄIVÄN OHJELMA

- Klo 11.30 Kukkien lasku haudoille Kiikan kirkkomaalla.
- Klo 12.00 Tervetuloa sukutapaamiseen ja Kinnalan Koukkuun
- 15.15 Ruokailu (satakuntalainen pitopöytä + karjalanpiirakat ja -paisti)
- 30.30 Sukuseuran ylimääräinen kokous
- 14.00 Pärssisten eri sukuhaarat esittäytyvät
- 15.00 Kahvi
- Sukuhaarojen esittäytyminen jatkuu
- Yhteislaulua ja iloista seurustelua
- 16.00 Sukuseuran 1. sukumatka Karjalaan; kuvia ja kertomuksia
- Yhteislaulua ja iloista seurustelua jatketaan
- 18.00 Sukutilaisuutemme päätössanat

Ilmoittautumiset maksamalla osanottomaksu 31.07.2009

mennessä Pärssisen Sukuseuran tilille n:o 515209-221099, aikuiset 25 euroa ja 4-12 v. 10 euroa.

Maksuun sisältyy ohjelmaan osallistuminen, ruokailu ja kahvit.

Lisätietoja: Timo Pohjola, Petäjätie 2 D, 24260 Salo, puh 0447782250, timo.pohjola@seutuposti.fi sekä Sukuseuran hallituksen jäseniltä.

TERVETULOA JÄSENET JA KAIKKI SUKUSEURAN TOIMINNASTA KIINNOSTUNEET!

Pärssisen Sukuseuran hallitus

Antero Pärssinen, Tuomo Pärssinen, Timo Pohjola, Marja Huovila, Heikki Pärssinen, Antti Pärssinen, Marja Koukku, Kaarina Pärssinen, Tenho Vanhanen, Pentti Korkka ja Erkki Pärssinen

*****

Koukulla mahdollisuus myös yöpymiseen: Kinnalan Koukku, Marja ja Kaarlo Koukku, Haapaniementie 21, 38300 SASTAMALA, puh. 050 4011006, sähköposti: koukku@kinnalankoukku.fi
Ajo-ohje Koukulle: 2,5 km Kiikan kirkolta pohjoiseen tietä no 44, Kiikka – Kankaanpää, tältä tieltä Haapaniementielle.

Pärssisten sukuseuran ensimmäisellä Karjalan matkalla murusia menneisyydestä

Alkuvuodesta 2008 perustettu Pärssisen sukuseura päätti toimintaa käynnistellössään myös matkasta Karjalaan juuria etsimään. Toukokuun lopulla aie toteutui ja kolmisenkymmentä Pärssistä mukaan luettuna ystäviään matkasi neljä päivää **Hannu Putuksen** kyydissä Karjalan kuoppaisiä teitä. Tutustuimme matkaryhmän kesken aivan uusiin ihmisiin, käkisalmlaiset pyhäjärveläisiin ja päinvastoin. Se oli olennainen osa matkan parhaita antia!

Sukuseuran hallituksessa perustettu matkailujaosto suunnitteli reissun sisältöä ja seuran puheenjohtaja **Antero Pärssinen** ryhtyi itseoikeutetusti matkan vetäjäksi. Käkisalmen sukuhaarojen puolesta **Marja Huovila** oli valmistautunut maalaikunnan eteläisten kylien esittelyyn. Hänellä oli siihen nuoruudestaan huolimatta, 1960-luvulla syntyneenä, erinomainen valmius tietokirjailijana ja myös v. 2007 julkaistun Käkisalmen eteläisten kylien kirjan kirjoittajana. Kerrottakoon sukututkimusta harrastaville, että parhaillaan kirjapainossa oleva, kesän lopulla ilmestyvä WSOY:n julkaisemana Sukututkimuksen käsikirja on Marja Huovilan, **Pirkko Liskolan** ja **Kari-Pekka Piilahden** tekemä.

Alkukoti Muolaan Kyyrölässä

Päätimme alkumatkasta pysähtyä Pärssisen suvun vanhimmassa tunnetussa asuinpaikassa, Muolaan Kyyrölässä. Kylähän tunnettiin ennen Pärssilänä. Vanhin merkintä suvun kantaisänä mainitusta **Petar Persinistä** on Muolaan maakirjasta vuodelta 1544. Ja myöhemmin v. 1604 Muolaan maakirjassa on maininnat **Antti Pärssinen** ja **Mikko Pärssinen** niinikään Pärssilästä.

Nämä sukututkija **Heljä Pullin** esiin kaivamat tiedot myöhempien eri sukuhaarojen kantaisista mielisämme pysähdyimme hetkeksi Kyyrölään. Mitään kiintopisteitä, vanhoja kivijalkoja tai omenapuiden rippeitä 1600-luvun kyyröläisten Pärssisten saati **Petar Persinin** 1500-luvulla asumista paikoista, minne mennä, ei ollut. Kyyrölä jäi tälläkin matkalla vielä tuntemattomaksi. Mutta kiinnostus Petar Persiniin elpyi jälleen. Majoituimme Pyhäjärvelle Musakalle, josta käsin retkeilimme juurille.

Viljavien peltojen Puusti

Yläpuustin peltoaukeille, johon tutustuimme lähem-

min, tie vie Käkisalmeen etelästä päin mennessä käännätyssä oikealle, keskeltä venäläisautusta lähetevalle tielle. Tiehaara on ennen melko pian pohjoisempaan takaviistoon vasemmalle Räisälään haarautuvaa tiehaaraa.

Vasemmalta puolen Käkisalmeen johtava tietä olisivat löytyneet Alapuusti ja Ostamo. Näistä yhdessä Yläpuustin kanssa puhutaan Puustina. Pohjoisempaan kaupunkiin päin Yläpuustista ovat ensin Norsjoki ja Tenkalahti. Idempänä, Pyhäjärvelle johtavan tien varressa Laatokan rantaa sivuavat Pörtsykkä ja Vuohensalo, josta löytyy monien tuntema Yksinäisen männyn ranta. Näillä melkein kaikilla Käkisalmen eteläisillä kylillä on asunut Pärssisen suvun käkisalmlaisia haaroja.

Tiellä Yläpuustin perukoille ohitetaan erikoinen harmaiden pienikokoisten hökkeleiden muodostama, muhevalta lannalta tuoksuhahtava rakennusrykelmä. Sitä vartioivat koirat. Vinksaallaan olevien pienten rakennusten lomassa on kuokistavia kasvimaita. Rakennukset ovat karjasuojia, joissa asustaa niin lemmiä, lampaita, vuohia kuin kanojakin. Samankaltainen keskitetty karjasuojien rykelmä löytyy mm. Kurkijoen entiseltä kirkonkylältä Lopotista. Siinä missä sovhoosit rakensivat isot navetat, yksittäiset, kerrostaloissa asuvat neuvostoliittolaisen ajan sovhoosien venäläiset työntekijät ovat harrastaneet Kannaksella ja muuallakin omavaraisuuden turvaamiseksi pienimuotoista karjanhoitoa. Sen keskittämiseksi alueellisesti piilee useita hyötynäkökohtia. Käkisalmissa toimii tietävästi vieläkin nyt yksityistetty sovhoosi.

Tämän karjasuojien rykelmän läpi johti tie Marja Huovilan äidin **Katrin**, s. 1937, vanhempien **Viljo** ja **Jenny Pärssisen** kotipaikalle. Katrin veljistä yksi **Tuomo Pärssinen**, Marjan eno, sukuseuran varapuheenjohtaja oli matkaamme valmistelemassa, muttei tällä kertaa päässyt itse mukaan. Osa retkeläisistä käveli Marjan opastamina sinne paluumatkalla. Me muut tutkailimme karjasuojien arkkitehtuuria ja rakennusrykelmän "asema-kaavaa".

Huovilan Marjan kirjoittamassa Käkisalmen eteläisten kylien kirjassa on julkaistu hänen isoäitinsä Jennyn kiintoisia muistelmia elämästä Yläpuustissa Pärssisen tilalla liikekannallepanon aikana ennen talvisotaa ja Karjalaan palautua, jatkosodan aikaan. Marjan isoisää Viljoa on Käkisalmlainen -lehdessä

hänen täyttäessään 50 vuotta v. 1961 luonnehdittu "Puustin pitkävetoisimpiin ja vetreävieterisimpiin kuuluvaksi virstantallaajaksi". Jennyn taasen olevan mm. "uutta talonpoikaisuuttamme edustavista emännistämme ensimmäisiä". Sekä Ylä- että varsinkin Alapuustissa ja Ostamossa asuneille maanviljelys on ollut vahva ja hyvin menestyvä elinkeino viljavien, osin entistä järvenpohjaa olevien maiden vuoksi

Yläpuustissa, muutaman kilometrin jatkuvan tien tuntumassa asui ennen sotia muutamia Pärssisen suvun jäseniä maanviljelijöinä, mutta kyläläisiä toimi myös kotitarvesuutareina ja muina käsityöläisinä. Koska kaupunkiin oli matkaa, tarvittiin tietyksi kauppakin. Yläpuustissa asui ennen sotia kaikkiaan 373 kyläläistä. Matkalaisista **Erkki Pärssinen** poikkesi aiempien kotiseutumatkojensa tapaan nyt matkalle osallistuneiden äitinsä **Liljan** ja sisarensa **Anneli Kantasen** kanssa tervehtimään nykyisiä eläjiä isänsä kotitaloon. Vastaanotto on ollut aina yhtä ystävällinen, joka kokemus on yhteinen liki kaikille kotipaikallaan kävijöille muuallakin Karjalassa. Erkin isovanhempien **Juho** ja **Hilma Pärssisen** aikainen talo, joka tunnettiin **Virolais-Jussin** paikkana, on kutakuinkin entisessä asussaan, lyhyt jatkosiipi taloon on ilmestynyt.

Montaa suomalaistaloa ei Yläpuustin aukeilla enää näy. Mutta mm. niin **Aimo Pärssinen**, **Seija Pärssinen** kuin **Leo Pärssinen**kin tunnistivat alueelta sukuspaikan. Vaikka vain muutama kivi kertoo raunioista, on pihapiirin puusto täälläkin se maamerkki, jonka perusteella tie kotikonnulle löytyy.

Vaurastuva Käkisalmi Kaupunkikierröksellä nähtiin, miten uusia kauppa- ja huoltoasemia on kertonut Käkisalmen vähittäisestä vaurastumisesta. Asemarakennus oli nyt erittäin siistin näköinen, v. 2007 korjattu ja maalattu. Torilla Leninin patsas oli ennallaan. Korelaakin oli ehostettu ja sieltä olisi löytynyt ruokailua varten myös japanilainen ravintola. Torielämä tavallisena tiistapäivänä vaikutti hiljaiselta.

Myös kaupungissa on asunut Pärssisiä, joista matkalla perheineen ollut heinäläinen **Olavi Pärssinen** on yksi. Sitä kotitalon paikkaa emme nähneet tällä matkalla.

Ei liene käkisalmlaista tahi pyhäjärveläistä kotiseutumatkajaa, joka ei olisi vielä käynyt Käkisalmen linnan pihalla ja useimmat

Yläpuustin kylässä karttoja tutkimassa Aimo Pärssinen, Leo Pärssinen ja Olavi Pärssinen. Kuva: Marja Huovila.

museossakin. Niin teimme mekin. Museon ystävälliset virkailijat, museonjohtaja **Maria Likhaja** ja suomenkieltä taitava **Valentina Golenkova** ottivat meidät vastaan kuin vanhat ystävät. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön edustajanahan Antero Pärssisellä on heidän kanssaan monivuotiset yhteistyösuhteet.

Ne jatkuvat tämänkin tapaamisen jälkeen. Elokuussa 15.-16.8. viikonvaihteessa nämä rouvat tulevat jälleen vierailemaan taide- ja käsityönäyttelyn kera Tampereella Tallinpihan Pietarilaisilla markkinoilla.

Laatokan uimaseuraan Vuohensalon hiekoilla Marja Huovila ja muut käkisalmlaisten sukujen edustajat kertoivat toisista Käkisalmen eteläistä kylistä.

Vain Vuohensalossa enää jalkauduttiin. Jok'ikänen halusi nähdä Yksinäisen männyn rantana tunnetun upean hietikon. Vaikka helteisestä iltapäivästä huolimatta Laatokan vesi lienee ollut tuskin plus 10 astetta, uimaan menijöitä riitti. Laatokan uimaseuraan saatiin uusia jäseniä, kun Erkki Pärssinen, **Aarne Luukkonen**, **Jari Luukkonen**, **Hannu Pärssinen** ja **Hannu Olkinuora** pulahattivat hetkeksi veteen ja oli saatu valokuvatuksi tämä urhea teko.

Jollei joku tiedä, niin Laatokan Uimaseura perustettiin juuri tällä rannalla heinäkuussa vuonna 1992. Jäseneksi hyväksytään vain juuri tällä rannalla Laatokassa todistettavasti uinut. Tämän kirjoittaja on Uimaseuran jäsen numero 3, ensimmäinen lienee veljeni tyttären mies **Hannu Kononen** Lohjalta.

Männikössä matkalla rantaan haarautuu tie uudelle

Yksinäisen männyn juurella Vuohensalossa on moni halunnut tulla kuvatuksi. Kaarina Pärssisen ja Maija Luukkanen. Kuva: Maija Luukkanen.

venäläiselle mökkialueelle. Sinne voi joko rakentaa itse tai rakennuttaa avaimet käteen periaatteella loma-asumuksen. Emme käyneet katsomassa, montako huvilaa siellä jo oli, mutta rakentamisen kalketta sieltä kuului. Tämän loma-alueen tulosta **Musakan Antti** tiesi kertoa jo vuonna 2005 viettäessämme Alakylän Pyrintö nuorisoseuran 100-vuotisjuhla Pyhäjärvellä ja käydessämme "pakollisiin rituaaleihin" kuuluvalla Karjalan matkan uimareisulla tällä rannalla.

Juurilla Kahvenitsassa Matkallemme tällä kertaa mukaan päässeistä noin puolet oli taustoiltaan pyhäjärveläisiä. Selostuksessa ni en kuvaa Pyhäjärven päivää samalla tarkkuudella kuin Käkisalmea, koska tässä lehdessä kotikylämatko-

jen kuvauksia on julkaistu melkein jokaisessa lehdes- ja tilaisuuksia tutustua niiden välityksellä Pyhäjärveen on varmaan tämänkin kesän jälkeen.

Mitä Pärssisten yleisyyteen Vpl. Pyhäjärvellä tulee, vanha sanonta kuuluu "pyhäjärveläisist puolet olliit Pärssisii, puolet Kaasalaisii". Kun tuli aika pysähtyä suvun kantapaikkoihin kuuluvassa Kahvenitsan kylässä, Antero Pärssinen laski, että kylän noin 100 talosta nelisenkymmentä oli Pärssisten taloja. Kahvenitsan järven rannalla sijainneelle Anttilanmäelle, keskeiselle suvun vuosisatoja vanhalle asuinpaikalle, emme sinne vievän tien erittäin huonon kunnan vuoksi menneet ryhmänä. Sen verran käveltiin mäkeä kohti, että saatoin etäältä näyttää Anttilanmäellä nyt

Näitä seutuja paljon tutkinut tietokirjailija Marja Huovila mietti Sortanlahden satamassa, milloin ehtisi takana näkyvän Konevitsaan kuljettavan aluksen kyytiin.

Sankarivainajien muistomerille laskettiin kukkatervehdys, lähinnä muistomerkkiä vasemmalla Aimo Pärssinen ja oikealla matkaryhmää vetänyt Antero Pärssinen. Kuvat: Marja Huovila.

olevat talot ja suuret puut.

Kävin huonetoiverini ja etäisen sukulaiseni **Luuk-kasen Maijan** kanssa toisena iltana Musakan Antin ystävällisesti kyyditessä ja ryhmämme tulkin **Elviira Kesselin** avustamana tapaamassa Anttilanmäen asukkaita. Isäni **Adam Pärssisen** (1892-1960) nuorikolleen **Marialle** o.s. **Kaasalainen** (1900-1987) heidän avioituessaan rakentamaa, ennen vuotta 1920 valmistunutta taloa asui vuodesta 1945 lähtien **Anna Feodorovna**. Hän ystävällinen syyleilynsä tervehti minua viimeksi toukokuussa 2006. Talo oli ennallaan, pihapiiri lähes yhtä rehevässä kasvussa ja hoidettuna kuin muinakin kesinä. Mutta Anna, s. 1928, oli poissa, sillä hän oli menehtynyt tammikuussa 2008. Pojantytär, pietarilainen kaupan myyjätär **Marina** oli tullut vapaa-päivinänsä kasvimaata hoitamaan ja kertoi Annan viime vaiheista. Jo joitain vuosia näkyvissä olleelle uudelle graniittilohkareiselle kivijalalle, kaivon taakse oli noussut kaksikerroksinen, melko kevytrakenteiselta vaikuttava, pohja-alaltaan pieni nykyvenäläistyylinen talo. Annan Pietarissa asuvan **Oleg**-pojan kesäkäyttöön lienee tarkoitettu.

Eräs sukuamme, sen vuosisataista asuinpaikkaa, sivuava lehti on kääntynyt. Anna oli saanut talon ja 4 hehtaaria maata sen ympär-

liltä omistukseensa vähän ennen 1990-luvun puoliväliä... Se oli hänen kotinsa vuosina 1945-2008. Hänen lapsillaan Olegilla ja Pyhäjärven keskustassa asuvalla **Tanjalla** perheineen on nyt tämä Anttilanmäen ainoa alkuperäinen, vielä pystyssä oleva, sukumme ennen sotia omistama talo. Anna kuten hänen kanssaan Anttilanmäelle v. 1945 muuttanut äitinsä on haudattuna Pyhäjärven hautausmaahan. Tiedämme hautapaikkankin. Marina vakuutti, että me Pärssiset olemme Anttilanmäelle edelleen yhtä tervetulleita kuin ennenkin.

Järven kierto ja Salitsanranta

Jokainen pyhäjärveläinen haluaa itse käydä, jos aika antaa suinkin myöten, Kirkkoaholla ja sen läheisyydessä olevilla muistomerkeillä. Ne mekin halusimme tietysti esitellä myös käkisalmelaistaisille.

Todettiin, että vanhin muistomerkkeistä, Lahjoitusmaatalonpoikien ylväs muistomerkki vuodelta 1936, on viime vuosien kaltaisessa kunnossa. Sankarivainajien muistomerille viime kukkatervehdyksen huomaten, että edellisten siellä kävijöiden ehkä helatorstain aikaan sinne tuomat kukat olivat kutakuinkin hyvässä kunnossa. Kirkon paikasta hautausmaan reunassa kertova muistomerkki samoin kuin

Vapaussodan muistomerkkinä ovat nekin säilyneet hyväkuntoisina.

Perusasioihin Pyhäjärvestä perehdyttiin vieraillessamme entisen sovhoosin hallinnollisessa keskuksessa Taubilan kartanon alueella. Vielä pari vuotta sitten kartanon päärakennuksen raunioiden läheltä alkaneessa, joskin melko pieneksi kuihtuneessa vanhassa kartanon omenatarhassa lähes kaikki puut kaadettu, ehkä sinnekin oli tulossa loma-asuntoja. Varakas pietarilainen liikemies oli ostettuaan maapohjan purkanut maan tasalle kaikki kartanon vielä jokin aika sitten pystyssä olleiden karjarakennusten rippeetkin. Vain meijerinä toiminut rakennus oli enää pystyssä. Tulossa alueelle on Musakan Antin tietämän mukaan loma-asuntoja, kuinkas muuten.

Laaduttavaa toki on, että Taubilan tammimetsikön katveeseen valmistunut Jumalansynnyttäjän äidin ikonille pyhitetty Valamon luostarin alainen ortodoksikirkko oli uljaan hirsisen ulkopuolensa lisäksi sisustukseltaankin nyt kutakuinkin valmis ja kirkon kerrottiin olevan ahkerassa käytössä. Aseman seutu näytti entisen kaltaiset kasvonsa. Uutta oli kai vanhan Pyhäjärven osuuskaupan harmaantuneelle seinälle ilmaantunut sininen puhe-linkoppi. Niitä näkyi jos sain muuallakin matkan

varrella.

Anteron kertoillessa koko matkan ajan Pärssisten asuinsijoista kiersimme järven tuskallisen kuoppaisia teitä Kivipaarinan, Suhapaarinan, Jaaman, Tolsarniemen, Kosterman, Saaprun, Enkkuan ja Yläjärven kautta, pysähtyen joksikin aikaa Sortanlahteen. Kuulimme lyhyesti tarinani Konevitsasta. Riiskan ja Matiskalan ohitettuamme pidimme kahvitauon Salitsanrannan koulun edustalla urheilukentällä. Salitsanrannan kylän ja koulun ja asukkaiden historiaan saimme perusteellisen katsauksen, oltiinhan nyt niin Anteron kuin matkassa olleiden hänen sisarustensa **Anjan** ja **Ilmarin** kotikylällä. Lähelle heidän kotitaloaan on noussut komea uudisrakennus, Pietarin jätevesilaitoksen henkilökunnan loma- ja virkistyspaikka.

Myös isä ja poika Alpo ja Hannu Olkinuora löysivät Salitsanrannan kautta henkilöautokyydillä matkaten lähistöltä Pattoisten kylältä Alpon synnyinkodin paikan. Sieltä Alpon vanhemmat muuttivat Kaukolan pitäjään hänen ollessaan vasta 3-vuotias. Niinikään isä ja poika, Aarne ja Jari Luukkonen etsivät juurensa näiltä kyliltä.

Tarkoituksemme oli käydä Konnitsassa vierailtuamme vielä Tiituaalla, jatkaa sieltä matkaa Räisälään ja Käkisalmen maalaiskun-

taan Marjalanniemeen. Mutta aikakataulu muuttui huonoista teistä johtuen ja niinpä runsaasti vielä suomalaisajalta peräisin olevia rakennuksia käsittävä Konnitsa jäi viimeiseksi, hie-man perusteellisemmin näkemäksemme pyhäjärveläisten suvun jäsenten kotikyläksi.

Viipurin maalaiskunnassakin Pärssisten juuria

Todennäköisesti joku Kahvenitsan kylän Pärssisistä muutti aikanaan jo 1600-luvun lopulla Viipurin seudulle. Pärssisiä asui ennen sotia maalaiskunnassa mm. Porlammien, Sommeen, Alasommeen ja Samolan kylillä. Paluupäivänä kävimme katsomassa niitä maisemia. Ajoimme Viipurin kaupungista noin 17 kilometriä Johannekseen ja Koivistolle johtavaa tietä. Radan ylitettyämme, olimme nähneet sitä ennen Samolaan vievän tien, käännyimme takaisin Porlammille johtavassa tiehaarassa. Mukana oli vain yksi juurensa sinne sijoittava, Liisa Vehkasalo, joka tiesi Porlammilta olleen isänsä käyneen siellä ainakin kerran.

Kyyrölän tapaan Viipurin maalaiskuntaan lähempi tutustumisen sukuseurassamme on edessäpäin. Kunhan sukuseuraan liittyy lisää jäseniä jo toistakymmentä vuotta kokoon-tuneista Pärssisistä, Por-

lammilla asuneista **Nikodemus** ja **Elisabet Pärssisen** jälkeläisistä, tietämyksemme tulee kasvamaan melkoisesti. Nämä kylät ansaitsevat oman retkensä.

Seuraavaksi olemme koolla Kiikassa

Elämyksellisiä matkakertomuksia tästä ensimmäisestä Pärssisen sukuseuran retkestä juurilleen kertyy varmasti niin monta erilaista kuin oli matkaaakin. Kun tapaamme, voimme vaihtaa paitsi valokuvia myös muisteluksia.

Koko matkan innokkaasti videokameralla näkymiä tallentanut Alpo ja valokuvannut Hannu Olkinuora ovat lupautuneet esittelemään matkakertomustaan Pärssisen suvun kokoon-tuessa seuraavan kerran elokuussa Kiikassa. Arvelisin tämän matkan olleen hyvä alku sen tietämyksen lisäämiselle, keitä ovat ja mistä tulevat ne muut kuin sen ikioman perhe- ja sukukunnan tähän Pärssisen sukuun kuuluvat jäsenet. Onhan rekisteriviranomaisillakin tänä päivänä vähän yli 1000 Pärssinen nimistä tiedossaan.

Lisää tietämystä voi kasvattaa tulemalli seuran toimintaan. Varsinainen sukkokokous järjestetään joka toinen vuosi, seuraavan kerran v. 2010.

Nyt välivuotena on päätetty kokoontua kuitenkin mm. siksi, jotta vielä aluillaan oleva seuran toiminta saisi uusia jäseniä ja sitä mukaa lisää puhtia. Kokoonnumme Sastamalan Kiikassa elokuun puolivälissä. Lähemmät tiedot toisaalla lehdessä, mutta tiedustelut ja ilmoittautumiset heinäkuun loppuun mennessä seuran sihteerille:

Timo Pohjola,
Petäjätie 2 D, 24260 Salo,
puh. 0447782250 tai
timo.pohjola(at)seutuposti.fi,
jolta saa myös
lisätietoja seurasta.

KAARINA PÄRSSINEN
kaarina.parsinen@ppinet.fi
+358 40 519 3036

Alpo Olkinuora syntyi Vpl. Pyhäjärvellä Pattoisissa, mistä perhe muutti Kaukolaan hänen ollessaan 3-vuotias.

Ryhmä Pärssisiä kokoontui lähtöamuna ikuistettavaksi Musakan lomahotellin edustalle. Kuvat: Hannu Olkinuora.

Tolsterniemen Mustosen talot 1950-luvulla

Mustosen taloryhmä Pyhäjärveltä nähtynä 1950-luvulla. Lähinnä rantaa edelleen jäljellä oleva saunarakennus.

Tolsterniemessä Pyhäjärven rannalla asui samassa pihapiirissä kaksi Mustosen perhettä.

Matti ja **Katri Mustosella** oli kolme poikaa, **Juho**, **Mikko** ja **Viljam**, joista kahdella vanhemmalla jo omatkin perheet.

Toista taloa asuivat Mattin veljenpoika **Jaakko Mustonen** vaimonsa **Katrin** kanssa. Heillä oli lapset **Väinö** (kuoli nuorena), **Helmi** ja **Toivo**, joka kaatui jatkosodassa. Helmi Mustonen (1917-2008) avioitui Pyhäjärvellä kesäkuussa 1943 Tiituaalta kotoisin olleen **Eino Kukon** (1911-1996) kanssa.

Mustosten kotipaikka päättyi 1940-luvun lopulla leningradilaisen Pushkin Teatterin näyttelijöiden ”kesäsiirtolaksi”. Vuosi-

Jaakko ja Katri Mustonen tyttärensä Helmin kanssa kotitalon edessä keväällä 1942. Katrin rinnassa kaatuneen Toivo-poikansa muistoristi.

kymmenten mittaan lähes kaikki rakennukset on purettu ja asuinrakennukset tuhoutuivat tulipalossa vuonna 1963. Tilalle on rakennettu mm. kaksi uutta asuintaltoa kesäasunnoiksi. Alkuperäisiä on jäljellä rantasauna ja vajarakennus, molemmat uudistettuina.

Paikan nykyiset haltijat ovat **Andrey** ja **Valentina Cherkasov** sekä heidän

poikansa perheineen, kaikki Pietarista. Andrey vanhemmat olivat Pushkin Teatterin näyttelijöitä. Sain Andreyilta joukon kuvia Mustosen taloista 1950-luvulla, joista ohessa kolme näytettä. Mukana vertailun vuoksi suomalaiset kuvat vuosilta 1942 ja 2009.

TUOMO KUKKO

Mustosen talot 1950-luvulla kasvitarhan suunnalta, vasemmalla aittarakennus.

Näkymä 1950-luvulta: vasemmalla Jaakko ja Katri Mustosen talon kulma (verannan ikkunat ennallaan), oikealla Matti ja Katri Mustosen talo. Välissä vain kapea kujanen, koska olivat alun perin yhtä pitkää rakennusta.

Paikka rannalta käsin toukokuussa 2009. Etualalla uudistettu saunarakennus alkuperäisine savupiippuineen.

Vanhat karjalaiset työtavat pääsivät dvd-tallenteeseen katsottavaksi

Miten tehtiin riukuaita, vispilä tai vasta? Entä kuinka kävi riihen puinti ja tuohitöiden teko? Oma taitonsa oli myös ojankaivuu ja karjan kutsuminen kotiin, eikä pellavakaan itsekseen kankaaksi muuttunut.

Vanhat karjalaiset työtavat aukeavat nyt helposti nuorellekin sukupolvelle, kun 1970-luvun puolivälissä tallennetusta kaitafilmitä on muokattu dvd. Perinne- ja kulttuuriteon takana on Pyhäjärven Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseuran perinnetoimikunta. Hankkeen polkaisivat tänä kevättalvena käyntiin **Oiva Kaasalainen** ja **Orjo Pärssinen**, ja nyt dvd on valmis ja myynnissä 15 euron hintaan. Dvd:n ensiesittely oli Sastamalassa kulttuurikesän avauksen yhteydessä keski- viikkoiltana 10. kesäkuuta.

Orjo Pärssisen äidin **Lyyli Pärssisen** ohjauksen ja suunnittelun mukaan kuvattiin kaitafilmit 1975-1976 vanhoja karjalaisia työtapoja. Kuvajana hääri Oiva Kaasalainen harrastelijatason kaitafilmitkameranalla. Mukaan saatiin lukuisia pyhäjärveläisiä henkilöitä.

– Kun kuvauksestaikin on jo vierähtänyt yli 30 vuotta, niinpä työnäytöksissä esiintyvät henkilöt ovat pääosin karjalaisia. He ovat jo nuorena ennen sotia oppineet työt ja työmenetelmät, joita filmillä kuvataan. Toisin sanoen työtä suorittavat ihmiset eivät näyttele, vaan tekevät töitä niin kuin nuorena ovat oppineet, kuvailee Kaasalainen.

– Meidänkin isä heiluu siinä viikatemiehenä ja ojaa kaivamassa, myhäilee Orjo Pärssinen.

Koska kuvaus on suoritettu kaitafilmitkameranalla, joka ei tallentanut ääntä, on filmin päälle tehty jälkiäänitys. Äänityksen teki 1970-luvun lopulla **Veikko Koho** Lyyli Pärssisen laatiman käsikirjoituksen mukaan.

– Äänitys tehtiin siinä yhteydessä, kun filmistä valmistettiin vhs-kasetti.

– Alkuperäistä kaitafilmiä voi katsella ainoastaan kaitafilmiprojektoreilla, jotka alkavat olla myös jo harvinaisuuksia ja antiikkia. Näin ollen Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseuran Perinnetoimikunta halusi muuttaa filmin nykyaikaiseen formaattiin.

– Muuntotyön suorittajaksi löytyi Hyvinkäältä taitavan henkilön yritys Video Pro Kanto. T:mi Kannon työn tuloksena syntyi kaitafilmitä dvd-levy. Äänitys on edelleen sama kuin vhs-kasetissa, Kaasalainen kertoo.

Alakylän Nuorisoseura ”Pyrintö” perinnetoimikunnan kokoonpano vuonna 2009 on Oiva Kaasalainen (pj), Orjo Pärssinen (tal.hoit.-siht.), **Irma Pietilä**, **Arvo Pärssinen**, **Matth Ahvonen** ja **Kalevi Lapalainen**.

Tallenteeseen voi tutustua nettiosoitteessa:

http://www.kopteri.net/koti/oiva.kaasalainen/Pyrinto/pyrinto_kotisiv.htm

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseuran perinnetoimikunta myy DVD-levyn hintaan 15 euroa/kpl. Jos levy toimitetaan postitse, peritään toimituskuluja 2,5 euroa.

Tilauksia vastaanottavat:

Oiva Kaasalainen
Kannintie 7,
38210 SASTAMALA
Puh. 050-3550169.
oiva.kaasalainen
@kopteri.net

Orjo Pärssinen,
Sarkiantie 169
38300 SASTAMALA
puh. 03-5135294
tai 050-5994096

Levyn sisällysluettelo:

OSA1
KARJAN KUTSUMINEN
RIUKUAIDAN TEKO
VISPIÄN JA VASTOJEN TEKO
HEINÄNTEKO
HEINÄNIITYLLE LÄHTÖ
YÖ-KYLÄSSÄ KÄYNTI

OSA 2
RUKIIN, OHRAN JA
KAURAN NIITTO.
KUHLAAT
RIHELLÄ PUINTI
TUOHITYÖT

OSA 3
PELLAVAN KÄSITTELY
LAMPAINEN KUTSUMINEN
VILLAN KÄSITTELY
OJAN KAIVUU
PÖLTTOPUIDEN JA
AIDAKSIEN
HANKKIMINEN

Esiintyjät:

OSA 1:
KAIIJA, KIRSI JA OUTI JUUSELA
PETRA PAKARINEN
IRJA NASKALI
ANTTI NASKALI
TAUNO PÄRSSINEN
RAUNI PÄRSSINEN
HILLE KAASALAINEN
EILA JA AULIS TALJA

OSA 2:
AINO PÄRSSINEN
AINO, ARMAS JA KALEVI
KAASALAINEN
TAUNO PÄRSSINEN
IRJA NASKALI
EMIL HASSI
ANNA JA ONNI
KAASALAINEN
TAUNO PÄRSSINEN
ARMAS HUPPUNEN

OSA 3:
KERTTU PAKARINEN
IIDA ORPANA
TEKLA NIEMINEN
SAIMI PÄRSSINEN
LYYLI PÄRSSINEN
IRJA NASKALI
HELMI KINNARI
HILLE JA HEINI
KAASALAINEN
TAUNO PÄRSSINEN
LYYLI PÄRSSINEN
ERKKI PÄRSSINEN
ARVO PÄRSSINEN
JUKKA PÄRSSINEN

Pakinan paikka

Suuria karjalaisia ja suomalaisia

Kuluvan vuoden alussa Karjala-lehti järjesti äänestyksen kaikkien aikojen karjalaisesta. Äänestyksen tulos on tietysti vain enemmistön kantaa peilaava mielipide. Yksiselitteisesti mitattavia tai vertailukelpoisia kriteerejä suurimmasta karjalaisesta ei tietenkään voi olla.

Vertailuna tulee mieleen taannoinen ja vielä vaikeampi äänestys ”suurimmasta suomalaisesta”, jonka voitti Gustaf Mannerheim. Hänen suuruuttaan ei sinällään voi kukaan kiistää, mutta jos alleviivataan henkilön *suomalaisuutta*, herää ainakin kysymyksiä. Voiko suurin *suomalainen* olla henkilö, joka palveli ikuisen uskollisuuden valalla Nikolai II:ta, Venäjän yksinvaltaista tsaaria kaikki ne vuodet välillä 1899-1915, jolloin tämä diktaattori halusi tehdä lopun koko Suomesta autonomisena valtiona. Siinä suhteessa onneksi maailmansota tuli väliin. Olisiko suurimman *suomalaisen* pitänyt vetää isänmaansa sortajan suhteen johtopäätökset jo tuolloin eikä vasta tsaarinvallan kaaduttua, siis kun omakin ura Venäjällä kaatui, maa alkoi polttaa jalkojen alla ja – Suomi sai astua tilalle. Oliko Suomi Mannerheimille vasta plan-b, varasuunnitelma?

Mutta palataan karjalaisiin. Tuon Karjala-lehden äänestyksen voitti ylivoimaisesti Johannes Virolainen, vuonna 1914 Viipurin maalaiskunnassa syntynyt valtioneuvos ja maanviljelijä. Sittemmin karjalaisten heimopäällikön asemaan nostettu Virolainen oli Suomen sodanjälkeisen ajan vaikutusvaltaisimpia, tunnetuimpia ja viime vuosinaan myös arvostetuimpia poliitikkoja yli puoluerajojen. Johannes Virolaisen CV on suorastaan hengästyttävä, josta tähän muutama poiminta: eduskuntaan 31-vuotiaana, tohtoriksi ja ministeriksi 36-vuotiaana, kansanedustajana 42 vuotta viidellä (!) vuosikymmenellä, pääministeri, eduskunnan puhemies, puoluejohtaja ja presidenttiehdokas. Valtioneuvoston jäsen Virolainen oli 6169 päivää, ennätys jota tuskin koskaan rikotaan. Johannes Virolainen kunnostautui siirtokarjalaisten asioiden ajajana sotien aikana ja jälkeen sekä toimi Karjalan Liiton puheenjohtajana 1985-1990. Hän säilytti välittömän karjalaisuutensa aina murretta myöten ja lupasi poiketa raittiudesta lasillisella samppanjaa, jos Karjala saadaan takaisin. Koko kansan Jussi kuoli Lohjalla 86-vuotiaana vuonna 2000.

Virolaisen paras kilpailija oli äänestyksessä toiseksi tullut Veikko Vennamo, vuonna 1913 Jaakkimassa syntynyt poliitikko ja tullineuvos. Vennamosta kehkeytyi Suomen olosuhteissa poikkeuksellisen värikäs ja ristiriitainen henkilö ajaututtuaan 1950-luvulla täydelliseen välerikkoon presidentti Kekkosen ja oman, kohta entisen puolueensa kanssa. Vennamo tuli vuoden 1970 eduskuntavaalien suurvoiton myötä tunnetuksi poliittikan häirikkönä, jota sekä ihailtiin että vihattiin. Eduskunnan vahtimestarit joutuivat aitoon brittityyliin kerran poistamaan Vennamon istuntosalistuolissa kantaen. Elämäänsä ovat jääneet myös Vennamon poliittiset sloganit sekä kielikuvat vastustajistaan. Veikko Vennamolla oli suuret ansiot sotienjälkeisen siirtoväen asutustoiminnan arkkitehtina. Hän ajoi läpi Suomen historian ehkä suurimman maareformin vastoin MTK:n ja poliittisen oikeiston tahtoa. Ansioistaan siirtokarjalaisten hyväksi Vennamolle puuhataan muistomerkkiä Lapinlahdelle. Veikko Vennamo kuoli Helsingissä 84-vuotiaana vuonna 1997.

Äänestyksessä kolmanneksi tuli Martti Ahtisaari, vuonna 1937 Viipurissa syntynyt diplomaatti ja kansainvälinen rauhantekijä. Ahtisaari oli tasavallan presidentti 1994-2000, minkä jälkeen hänen toimintansa on jatkunut perustamansa CMI-instituutin kautta. Hänen tuorein ansionsa on vuonna 2008 myönnetty Nobelin rauhanpalkinto. Ahtisaaren karjalaisuus jäi pariin lapsuusvuoteen.

Äänestyksessä saivat hajaääniä myös Antti Rokka ja Väinämöinen, suuria karjalaisia hekin.

KOIPSELO

Taipaleen risti vihdoin kunnossa

Talvisodan aikaisella Taipaleen rintamalla, Terenttilän lohkon 4-tukikohdan paikalla on kesästä 1991 lähtien seissyt tukeva teräsristi. Ristin pystytti omaaloitteisesti ja asianmukaisesti luvat hankittuaan yksityinen ryhmä vetäjänään Pyhäjärven Noitermaasta lähtöisin ollut **Heikki Karttunen**, nyt jo edesmennyt Taipaleen veteraani.

Tällä ns. Taipaleen ristillä haluttiin kunnioittaa talvisodan Taipaleen kentälle jääneitä sankarivainajia, joita jatkosodan vuosina päästiin keräämään. Kaikkiaan 250 löydetystä vainajasta 126 jäi tunnistamatta ja heidät haudattiin tuolloin alueelle perustettuun kenttähaudausmaahan. Taipaleen Ristin pystyttäjät olleetvrat erheellisesti tuon hautausmaan sijaitsevan Terenttilä 4:n paikkeilla ja teettivät ristiin siitä kertovan kyltin.

Taipaleen oikea kenttähaudausmaa löytyi 1994 eli kolme vuotta myöhemmin, noin kilometrin em. ristikä luoteeseen ja alueen korkeimmalta paikalta. Se kunnostettiin ja varustettiin Suomen valtion toimesta asianmukaisella muistokivellä, jossa mainitaan siihen haudatut 126 tuntematonta talvisodan sankaria. Paikalle on myös selkeä viitoitus Sakkolan tieltä.

Sen jälkeen Taipaleessa oli eri paikoissa kaksi muistomerkkiä, joissa molemmissa viitattiin 126:een tuntemattomaksi jääneeseen talvisodan vainajaan. Taipaleen ristin teksti oli niistä virheellinen mutta jäi vuosiksi paikoilleen. Vuonna 2003 muuan matkaseurue vaihtoi ristiin uuden laatan, mutta senkin teksti oli virheellinen, mm. viittaamalla jatkosodan vuosiin!

Tilanteelle piti tehdä jotain mutta kenen? Todettuani asian paikan päällä kirjoitin siitä Pyhäjärvi-lehden 7/2007, jos vaikka uusinman kyltin tekijät korjaisivat asian. Otin yhteyttä myös Vpl Pyhäjärvi-Säätiöön ajatuksella, että se yhdessä muiden alueen pitäjäsäätiöiden kanssa ryhtyisi toimiin, mutta ”asia ei kuulunut heille”. Kului vuosi eikä mitään tapahtunut, joten oli toimittava itse.

Koska alue on entistä Metsäpirtin kuntaa, soitin kesällä 2008 **Aulis Ukkoselle**, joka on sikäläisen Kirvesmäki Kerhon perustaja, nykyisin kunniapuheenjohtaja. Hänen aktiivisesti kannustamana ryhdyimme toimeen. Aulis kutsui mukaan alkuperäistä ristiä pystyttämässä olleen **Jouko Halmekosken**. Informoin asiasta myös Sotavainajien muiston vaalimis yhdistystä, jolla ei ol-

Taipaleen ristin uusi laatta.

Työryhmä vasemmalta lukien: Jouko Halmekoski, Aulis Ukkonen ja Tuomo Kukko.

lut suunnitelmaamme huomauttamista.

Muotoilimme kolmisen uuden tekstin ja laatan tekijä löytyi Aulis Ukkosen kontakteilla Miehikkälästä. **Terttu Ravin** vetämä Kaakonkulman Lottaperin neyhdistys ry otti vastuun laatan kaivertamisen. Taipaleen Ristin uudessa laatussa on otosikko TAIPALEEN RISTI ja alla seuraava teksti: *Talvisodassa 1939-1940 Taipaleen rintamalla kaatuneiden suomalaisten sankarivainajien muistolle. Aseveljet.*

Uuden laatan juhlallinen kiinnitys Taipaleen ristiin tapahtui lauantaina 16.5.2009. Paikalle saapuivat em. kolmen hengen työryhmä sekä Terttu Ravin johdolla bussilastillinen Kaakonkulman alueen veteraaniyhdistyksen omistautunut väkeä.

Simo Haapalehdon trumpetilla soittaman *Finlandian* jälkeen tekstilaatan vihkiäispuheen piti kosket-

tavalla tavalla Jouko Halmekoski. Joukon isä Hemmi Halmekoski kaatui ja jäi kentälle Terenttilään helmikuussa 1940 ja lepää todennäköisesti läheisessä kenttähaudausmaassa. Seuraavaksi Terttu Ravi lausui sepittämänsä runon ja piti puheen. Työryhmä laski ristikke kukkalaitteen ja Kaakonkulman Lottaperin neyhdistyksen puolesta laskettiin ristikke myös kukat.

Taipaleen risti voi nyt toimia yleisenä Taipaleen rintaman suomalaisten sankarivainajien muistomerkkinä, joka alueelta on toistaiseksi puuttunut. Se sijaitsee yhdessä Taipaleen torjuntataistelujen polttopisteessä, suoraan edessään vihollisen surmanpelloksi muuttunut Terenttilän alue. Paikalla kävijä voi näin eläytyä tilanteeseen, jossa hyökkääjä lähes 70 vuotta sitten pysäytettiin äärimmäisin ponnistuksin ja raskain uhrein.

TUOMO KUKKO
tuomo.kukko@kolumbus.fi

Terttu Ravi puhumassa Taipaleen ristillä.

TAPAHTUMAKALENTERI

Saunailta Karjalaisten kesäkodilla. Vpl. Pyhäjärvi-seuran kesäinen tapaaminen ja saunailta Karjalaisten kesäkodilla Jollaksessa Helsingin Laajasalossa torstaina 20.8.09 klo 17.00 alkaen. Seura tarjoaa pullakahvit, saunajuomat ja makkarat voi halutessaan tuoda itse tai ostaa paikan päältä. Aiheena kesän Karjalan matkat kuvineen ja ensi syksyn toiminta, mm. mahdolliset kekrpäivälliset talkoovoimin.

Tarjoiluiden vuoksi ilmoittaudu mielellään ennakoon 16.8.mennessä joko Kaarina Pärssinen 040-519 3036, kaarina.parssinen@pp.inet.fi tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.

Kesäkotit löytyy kartoista osoitteesta Meri Perttilänpolku 8, Villingin saarta vastapäätä. Kartoilla kadun nimi näkyy usein lyhennettynä M.Pertt.p. Julkisilla kulkuneuvoilla sinne pääsee käyttäen metrolla Herttoniemen asemalle ja sieltä Jollakseen lähtevällä bussilla nro 85. Bussista jätetään pois Villingin tiehaarassa (Hämeen-pajantien pysäkki), missä on viitta Karjalaisten kesäkodille ja -kahvilaan. Kävelymatkaa Jollaksentietä pitkin on hiukan yli kilometri. Tervetuloa, myös vaikka päättäisit asiasta vasta samana päivänä! Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Montruan, Pöhlön ja Kalamajan jakokunta tiedottaa. Jakokunnan kokous ja kyläjuhla pidetään lauantaina 4.7.2009 Harjavallassa Yrjö S. ja Ritva Kaasalaisella Kallenkatu 10. Aloitamme klo 12.00 yhteisellä ruokailulla. Jakokunnan kokous alkaa klo 13.00 ja sen jälkeen on ohjelmallinen tuokio. Tarjoilun takia pyydämme ilmoittautumaan kesäkuun aikana puh. 02-6740250 tai 0400-626770.

Tervetuloa! Toimikunta.

Vaakunapaitoja, dokumenttielokuvaa Muistojen järvi ja seuran historiikkia on edelleen saatavana. Hanki edullisesti esim. matkaryhmällesi tai sukkokokoukseen osallistujille yhdistävä Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarina.parssinen@pp.inet.fi tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL, hinta 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur+lähetykskulut. Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, saatavana DVD-versio ja Vpl Pyhäjärvi-seuran 50-vuotishistoriikki, kummankin hinta 20 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero:

Heinäkuun alkupuolella
ennen Pyhäjärvi-juhlia
ilmestyy nro 7, johon
toimitusaineistojen pitää olla toimituksessa
viimeistään 23.6.2006 mennessä.
HUOM. poikkeusaikataulu juhlien vuoksi!

vpl. **Pyhäjärvi**

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37550 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasementtie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%